

Samuli Puroila, Eero Jalava

YRITYSTEN LUONTOTYÖN TOIMINTAMALLI JA TOIMIALOJEN MONIMUOTOISUUS- TIEKARTAT SUOMESSA

Funded by
the European Union

Sitran muistio

Yritysten luontotyön toimintamalli ja toimialojen monimuotoisuustiekartat Suomessa

Kirjoittajat: Samuli Puroila ja Eero Jalava, Sitra

Työryhmä: Samuli Puroila, Eero Jalava, Tatu Leinonen, Jarrod Luxton (Sitra) ja Juha Siikamäki, Damien Mittempergher, Leander Raes (International Union for Conservation of Nature and Natural Resources)

Taitto: Grano Oy

ISBN: 978-952-347-471-0 (PDF) www.sitra.fi

ISSN 2737-1034 (PDF) www.sitra.fi

Sitran muistiot ovat tulevaisuustyömme taustaksi tuotettuja sisältöjä.

Tämä raportti on laadittu Euroopan unionin rahoituksella. Raportissa esitetyt näkemykset eivät millään tavoin edusta Euroopan unionin virallista kantaa.

Sisällys

Esipuhe	5
Tiivistelmä	7
Sammanfattning	9
Summary	11
1. Johdanto	13
2. Yritysten lähestymistavat ja tukitarpeet luontotyössä	15
2.1 Yritysten nykyiset lähestymistavat luonnon monimuotoisuuteen	15
2.2 Vaikuttavamman luontotyön keskeiset haasteet ja tukitarpeet	16
2.3 Yhteenveto	18
3. Monimutkaisuudesta toimintaan: vaiheittainen yritysten luontotyö	20
3.1 Parhaiden käytäntöjen mukainen lähestymistapa yrityksille luontohaasteen ratkaisemiseksi	22
3.2 Keskeiset viitekehykset ja työkalut luontopositivisen liiketoiminnan rakentamiseen	27
3.2.1 Arvioi	27
3.2.2 Sitoudu	30
3.2.3 Uudista	32
3.2.4 Raportoi	36
4. Toimialakohtaiset luonnon monimuotoisuuden tiekartat	
Suomessa ja niiden rooli yritysten luontotyön tukena	39
4.1 Luontotiekarttojen tavoitteet ja vaikuttavuus: mitkä ovat onnistuneen tiekartan elementit?	40

4.2 Kansallisen luonnon monimuotoisuusstrategian merkitys vaikuttavalle toimialojen luontotyölle	40
4.3 Miten tiekartat tukevat luontotoimien nopeaa käynnistämistä	41
5. Suositukset yritysten tukemisen vahvistamiseksi	45
5.1 Viimeistellään selkeä kansallinen viitekehys ohjaamaan yritysten luontotyötä	45
5.2 Päivitetään toimialakohtaiset luonnon monimuotoisuuden tiekartat ministeriövetoisessa prosessissa	46
5.3 Tuetaan tiekarttojen toimeenpanoa osaamista vahvistavilla toimilla	47
5.4 Vahvistetaan kansallista luontodataa ja tietopohjaa	48
6. Yhteenveto	50
Lähteet	51

Esipuhe

Eurooppa ja Suomi kohtaavat merkittäviä haasteita. Suurvallat käyttävät voimakeinoja omien etujensa edistämiseen, teknologiakilpailu kiihtyy ja talouden kehitysnäkymiä hallitsee epävarmuus. Suomen kansantaloutta painavat pitkä kasvuton kausi ja väestön ikääntyminen.

Samaan aikaan ekologinen kriisi ei ole kadonnut mihinkään. Ilmastonmuutos näkyy ympärillämme ja yhdessä luontokadon kanssa kärjistää entisestään yhteiskunnallisia, taloudellisia ja turvallisuushaasteita.

Kaikki tämä korostaa tarvetta uusille ratkaisuille, jotka vahvistavat kasvun edellytyksiä ja turvaavat suomalaisten yritysten toimintaedellytyksiä myrskyisässä toimintaympäristössä.

Luonto on talouden ja yhteiskunnan toiminnalle kriittisen tärkeää pääomaa. Talous ei toimi ilman luonnon tarjoamia luonnonvaroja, energianlähteitä ja lukemattomia toiminnallisia palveluja, kuten ravintokasvien pölytystä tai hiilen sidontaa. Kaikkien arvoketjujen alkulähde ja mahdollistaja on luonto jossakin päin maailmaa.

Luontokadon pysäyttäminen on siten välttämätöntä paitsi ympäristön myös elinkeinoelämän kannalta. Yrityksillä on tässä keskeinen rooli: niiden toiminta voi joko vahvistaa luontopääomaa tai kiihdyttää sen heikkene- mistä.

Monessa yrityksessä luonto onkin noussut viime vuosina strategiselle agendalle. Luontokato vaikuttaa yrityksiin riskeinä, kustannuksina ja epävarmuutena – mutta myös mahdollisuuksina vahvistaa toimitusvarmuutta ja resilienssiä, avata uusia markkinoita ja kehittää innovaatioita.

Hyötyjen saavuttaminen edellyttää kuitenkin selkeää käsitystä siitä, miten tarttua toimeen. Koska asiakkaiden, rahoittajien ja sidosryhmien odotukset kasvavat, yritykset tarvitsevat käytännöllisen tavan jäsentää luontotyötään: Mistä aloitan? Miten etenen vaiheittain niin, että työ johtaa todellisiin muutoksiin? Miten raportoin siitä uskottavasti sidosryhmille?

Tämä raportti pyrkii vastaamaan tarpeeseen tarjoamalla selkeän jäsen- nyksen, joka tulkitsee jo pitkälle kehitetyt kansainväliset viitekehykset suomalaisten yritysten tarpeisiin. Sen tavoitteena on tukea yrityksiä ja toimi- aloja muuttamaan luontotyö yksittäisistä aloitteista johdonmukaiseksi ja vaikuttavaksi tekemiseksi, joka tukee sekä yritysten kilpailukykyä että

kansallisia luontotavoitteita. Raportti pyrkii myös hahmottamaan toimialajärjestöille ja julkiselle sektorille, kuinka ne voivat tukea yrityksiä entistä paremmin toimialojen monimuotoisuustiekarttojen ja yhteistyön avulla. Työ toteutettiin EU:n teknisen tuen välineen rahoituksella.

Kiitämme lämpimästi haastatteluihin osallistuneita tahoja, kansainvälistä luonnonsuojeluliittoa IUCN:ää yhteistyöstä ja EU:ta prosessin rahoittamisesta!

25.6.2026

Lasse Miettinen

Johtaja, Ohjelmat

Tiivistelmä

Tämä raportti esittää tiiviin toimintamallin yritysten luontotyön vauhdittamiseksi ja toimialakohtaisten luonnon monimuotoisuuden tiekarttojen vahvistamiseksi Suomessa. Mallin ytimessä ovat vaiheittainen eteneminen (arvioi–sitoudu–uudista–raportoi) sekä tiekarttojen rooli yhteisenä, toimialalähtöisenä ohjeistuksena.

Työ kytkeytyy Kunming–Montrealin maailmanlaajuiseen luonnon monimuotoisuuskehykseen (GBF) sekä EU:n Technical Support Instrument (TSI) -kokonaisuuteen, jossa tuetaan jäsenmaita biodiversiteetin rahoitus-suunnitelmien ja niitä tukevien toimenpiteiden valmistelussa. Lisäksi työ tukee Suomen kansallista tavoitetta vähentää luontokatoa aiheuttavaa toimintaa.

Yritysten luontotyö on käynnissä, mutta käytännön toteutus on monille vielä hajanaista ja kuormittavaa. Useille yrityksille keskeisiä haasteita ovat vaatimusten ja luontotyössä hyödynnettävien viitekehysten tulokinnan vaikeus, luotettavan ja vertailukelpoisen tiedon puute (erityisesti arvoketjuissa) sekä rajalliset aika- ja osaamisresurssit työn käynnistämiseen ja systematisointiin. Yritykset kaipaavat selkeitä ja konkreettisia esimerkkejä sekä helposti käyttöön otettavia työkaluja ja toimintamalleja, jotka auttavat viemään luontonäkökulmat osaksi strategiaa ja arjen päätöksentekoa. Tästä syystä yhteinen, vaiheittainen etenemispolku on hyödyllinen: se jäsentää monimutkaisen kokonaisuuden hallittavaksi ja auttaa linkittämään työn olemassa oleviin viitekehyksiin ja työkaluihin.

Toimialakohtaiset tiekartat voivat nopeuttaa yritysten luontotoimia, jos ne kokoavat tilannekuvan, priorisoidut toimet, mittarit ja ajallisen vaiheistuksen sekä tukevat toimeenpanoa. Tiekarttojen vaikuttavuus paranee, kun ne kytketään selkeään kansalliseen suuntaan (luonnon monimuotoisuuden strategia) ja kun niiden jalkauttamista vahvistetaan osaamisella, vertaisoppimisella sekä käytännön työkaluilla.

Suosittelun eteneminen tiivistyy neljään toisiaan täydentävään kokonaisuuteen. Ensiksi viimeistellään kansallinen luonnon monimuotoisuuden strategia yhteiseksi viitekehykseksi (prioriteetit, käsitteet, tavoitteet ja välitavoitteet), jotta yrityksillä ja toimialoilla on selkeä suunta ja yhtenäiset odotukset. Toiseksi päivitetään ja laajennetaan toimialakohtaiset tiekartat

koordinoidussa prosessissa siten, että niiden tilannekuva, priorisointi ja seuranta ovat johdonmukaisia ja vertailtavia. Kolmanneksi vahvistetaan toimeenpanon tukea – osaamista, vertaisoppimista, käytännön esimerkkejä ja työkaluja – jotta ohjeistus muuttuu yrityksissä arjen päätöksiksi ja teoiksi. Neljänneksi parannetaan luontodatan saatavuutta ja yhteen toimivuutta, jotta arviointi, seuranta ja raportointi voidaan tehdä uskottavasti ja hallinnollinen kuormitus pysyy kohtuullisena.

Kun kokonaisuus toteutetaan, se vahvistaa tiekarttojen laatua ja nopeuttaa yritysten siirtymää kohti luontoposiitivista toimintaa.

Sammanfattning

Denna rapport presenterar en koncis verksamhetsmodell för att påskynda företagens naturarbete och stärka branschspecifika färdplaner för biologisk mångfald i Finland. Kärnan i modellen utgörs av en process i flera steg (bedöm–koppla ihop–förnya–rapportera) och färdplanernas roll som gemensam branschcentrerad.

Arbetet är kopplat till Kunming–Montreals globala ramverk för biologisk mångfald (GBF) och till EU:s Technical Support Instrument (TSI), en helhet som stöder medlemsländer i beredningen av finansieringsplaner för biologisk mångfald och tillhörande åtgärder. Dessutom stöder arbetet Finlands nationella mål att minska verksamhet som orsakar förlust av biologisk mångfald.

Företagens naturarbete pågår, men det praktiska genomförandet är för många fortfarande splittrat och belastande. Centrala utmaningar för många företag är svårigheten att tolka krav och ramverk som används i naturarbetet, bristen på tillförlitlig och jämförbar information (särskilt i värdekedjorna) samt begränsade tids- och kompetensresurser för att inleda och systematisera arbetet. Företagen efterfrågar tydliga och konkreta exempel samt lättillgängliga verktyg och verksamhetsmodeller som hjälper till att integrera naturperspektiv i företagsstrategin och det dagliga beslutsfattandet. Därför är en gemensam process i flera steg att föredra: den strukturerar en komplex helhet till hanterbar form och hjälper till att koppla arbetet till befintliga ramverk och verktyg.

Branschspecifika färdplaner kan påskynda företagens naturåtgärder om de skildrar en lägesbild, åtgärder som ska prioriteras, indikatorer och en tidsmässig fasindelning samt stöder genomförandet. Färdplanernas genomslagskraft förbättras när de kopplas till en tydlig nationell riktning (strategi för biologisk mångfald) och när implementeringen stärks genom kompetensutveckling, kollegialt lärande och praktiska verktyg.

Det rekommenderade tillvägagångssättet sammanfattas i fyra kompletterande helheter. För det första färdigställs den nationella strategin för biologisk mångfald som en gemensam referensram (prioriteringar, begrepp, mål och delmål), så att företagen och branscherna har en tydlig riktning och enhetliga förväntningar. För det andra uppdateras och utvidgas de

branschspecifika färdplanerna i en koordinerad process så att deras lägesbild, prioritering och uppföljning är konsekventa och jämförbara. För det tredje stärks stödet för genomförandet – kompetens, kollegialt lärande, praktiska exempel och verktyg – så att vägledningen omsätts i dagliga beslut och handlingar i företagen. För det fjärde förbättras tillgången till naturdata och dess funktionsduglighet, så att bedömning, uppföljning och rapportering kan göras trovärdigt samtidigt som den administrativa bördan hålls rimlig.

När helheten genomförs stärker den färdplanernas kvalitet och påskyndar företagens övergång mot naturpositiv verksamhet.

Summary

This report presents a concise operational model to accelerate corporate nature action and strengthen sectoral biodiversity roadmaps in Finland. At the core of the model are a stepwise journey (Assess–Commit–Transform–Disclose) and the role of roadmaps as shared, sector-driven guidance.

The work is linked to the Kunming–Montreal Global Biodiversity Framework (GBF) and to the EU Technical Support Instrument (TSI), which supports member states in preparing biodiversity finance plans and supporting measures. In addition, the work supports Finland’s national objective to reduce activities that contribute to nature loss.

Corporate nature action is under way, but practical implementation remains fragmented and burdensome for many. Key challenges include difficulties in interpreting requirements and the frameworks used in nature work, a lack of reliable and comparable data (especially across value chains), and limited time and skills to initiate and systematise the work. Companies need clear and concrete examples and easy-to-adopt tools and operating models to integrate nature considerations into strategy and day-to-day decision-making. For this reason, a shared, stepwise journey is useful: it structures a complex whole into something manageable and helps link the work to existing frameworks and tools.

Sectoral roadmaps can accelerate corporate nature action if they bring together a shared situation analysis, prioritised actions, indicators and a phased timeline, and if they support implementation. The impact of roadmaps increases when they are anchored in a clear national direction (biodiversity strategy) and when their roll-out is strengthened through capability building, peer learning and practical tools.

The recommended approach is summarised in four complementary areas. First, Finland’s national biodiversity strategy should be finalised as a shared framework (priorities, concepts, targets and interim targets), so that companies and sectors have a clear direction and consistent expectations. Second, sectoral roadmaps should be updated and expanded through a coordinated process so that situation analyses, prioritisation and monitoring are coherent and comparable. Third, implementation support

should be strengthened through capability building, peer learning, and practical examples and tools, so that guidance is translated into day-to-day decisions and action within companies. Fourth, the availability and interoperability of nature data should be improved so that assessment, monitoring and disclosure can be carried out credibly while keeping the administrative burden reasonable.

If implemented, this will strengthen the quality of the roadmaps and accelerate companies' transition towards nature-positive operations.

1. Johdanto

Kunming–Montrealin maailmanlaajuinen luonnon monimuotoisuuskehys (GBF) kehottaa maita laatimaan kansalliset luonnon monimuotoisuuden rahoitussuunnitelmat. EU:n Technical Support Instrument -välineen puitteissa toteutettava hanke ”Support for the assessment of environmentally harmful subsidies (EHS) and for the preparation of national biodiversity finance plans in Belgium, Finland, Luxembourg, and Netherlands” tukee näitä jäsenmaita kattavien biodiversiteetin rahoitussuunnitelmien valmistelussa. Kussakin maassa toteutetaan useita toimenpiteitä suunnitelmien valmistelun tueksi.

Tämä raportti kokoaa yhteen yhden Suomessa toteutetun hankkeen (Operational model for Business Support Solutions (BSS)) tulokset. Työ vastaa myös pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmaan, jossa sitoudutaan kehittämään yritysten tueksi toimintamalli ohjaamaan toimenpiteitä luontokadon hillitsemiseksi.

Hankkeen tavoitteet olivat kaksiosaiset. Ensinnäkin tavoitteena oli kehittää yritysten tukiratkaisujen ja toimialakohtaisten luonnon monimuotoisuuden tiekarttojen toimintamalli, joka auttaa yrityksiä ymmärtämään, jäsentämään ja vahvistamaan luontotyötään käytännössä. Toiseksi tavoitteena oli tunnistaa analyysin pohjalta, miten kansallista mahdollistavaa kehikkoa, toimialakohtaista tiekarttatyötä ja siihen liittyviä tukitoimia voitaisiin vahvistaa Suomessa. Raportti yhdistää siten analyyttisiä, käytännöllisiä ja politiikkalähtöisiä elementtejä: siinä kuvataan sidosryhmäkuulemisissa tunnistettuja tukitarpeita, esitetään vaiheittainen malli yritysten luontotyölle, analysoidaan toimialakohtaisten tiekarttojen roolia sekä annetaan suosituksia koko tukikehyksen parantamiseksi.

Tarkemmat tavoitteet olivat:

- Haastatella yrityksiä ja keskeisiä toimialajärjestöjä, jotta tunnistetaan yritysten tukitarpeet luontotoimien vahvistamiseksi sekä julkishallinnon rooli yritysten luontotoimien edistämiseksi.
- Laatia haastattelujen pohjalta yritysten luontotyön toimintamalli, joka sisältää: (i) lähestymistavan luonnon kannalta myönteiseen toimintaan, (ii) olennaisten tietoaineistojen kartoituksen ja (iii) suositukset yhteistyön vahvistamiseksi.
- Tukea toimialojen luonnon monimuotoisuuden tiekarttojen laatimista ja toimeenpanoa niiden vaikuttavuuden lisäämiseksi.
- Tunnistaa olemassa olevien raporttien ja julkaisujen perusteella hyviä käytäntöjä ja esimerkkitapauksia, jotka auttavat yrityksiä tekemään toimia luontohaittojensa vähentämiseksi.
- Viimeistellä edellä kuvattu yritysten luontotyön toimintamalli sekä sitä koskeva raportti.

Raportin rakenne on seuraava. Luvussa 2 esitellään yritysten ja toimialajärjestöjen haastatteluiden tulokset nykyisistä lähestymistavoista, haasteista ja tukitarpeista, jotka liittyvät luontotyöhön. Luku 3 kuvaa vaiheittaisen toimintamallin yritysten luontotyölle sekä esittelee keskeiset viitekehykset ja työkalut, jotka tukevat sen käytännön toteutusta. Luvussa 4 tarkastellaan Suomen toimialakohtaisia luonnon monimuotoisuuden tiekarttoja ja analysoidaan, miten ne voivat toimia vaikuttavana tukimekanismina yritystason toiminnalle. Lukujen 2–4 analyysin pohjalta luvussa 5 esitetään suosituksia kansallisen viitekehysten vahvistamiseksi, tiekarttojen päivittämiseksi ja toimeenpanemiseksi sekä yritysten toiminnan mahdollistavien edellytysten parantamiseksi.

2. Yritysten lähestymistavat ja tukitarpeet luontotyössä

Syksyllä 2025 Sitra haastatteli yrityksiä ja toimialajärjestöjä. Tavoitteena oli tunnistaa, millaista tukea yritykset tarvitsevat, jotta luonnon monimuotoisuuteen liittyviä toimia saadaan edistettyä. Yhteensä haastateltavana oli 11 yritystä sekä kolme toimialaliittoa ja -yhdistystä. Mukana oli sekä suuria yrityksiä (6) että pk-yrityksiä (3) rakentamisen, teknologian, metsätalouden, ruoan ja energian aloilta, jotta keskeiset suomalaiset toimialat tulivat laajasti edustetuiksi. Lisäksi haastateltiin kahta konsulttiyritystä, jotka ovat erikoistuneet yritysten luontotyön tukemiseen. Haastatellut toimialat olivat Rakennusteollisuus RT, Teknologiateollisuus sekä Suomen Satamat ry, jotka kaikki ovat julkaisseet luonnon monimuotoisuuden tiekartan.

Toimialakohtaiset tiekartat kuvaavat, miten toimialajärjestöt arvioivat suoria ja epäsuoria luontovaikutuksiaan koko arvoketjussa, määrittävät kohdennettuja toimenpiteitä sekä tunnistavat synergioita luonto- ja ilmastotoimien välillä. Tiekartat kuvaavat lisäksi, miten toimialat voivat käytännössä vähentää luontokatoa ja vahvistaa luonnon monimuotoisuutta omalla toimialallaan. Työ noudattelee samaa logiikkaa aiemmin laadittujen ja kerran päivitettyjen toimialojen vähähiilisyystiekarttojen kanssa, joita koordinoi työ- ja elinkeinoministeriö (TEM, 2024). Tiekarttoja ja niiden roolia käsitellään tarkemmin luvussa 4.

Yrityshaastattelut toteutettiin puolistrukturoituina. Kaikilta yrityksiltä kysyttiin niiden luontotyön lähestymistavoista, keskeisimmistä haasteista ja luontotoimien vahvistamiseen liittyvistä tukitarpeista sekä näkemyksistä oman toimialansa luonnon monimuotoisuuden tiekartan hyödyntämisestä. Toimialajärjestöjen kanssa keskusteltiin lisäksi tiekarttojen toimeenpanon ja kehittämisen suunnitelmista sekä niihin liittyvistä tuki- ja yhteistyötarpeista.

2.1 Yritysten nykyiset lähestymistavat luonnon monimuotoisuuteen

Haastatteluun valittiin yrityksiä, joiden tiedettiin pyrkivän vahvistamaan luonnon monimuotoisuuden huomioimista liiketoiminnassaan tai pitävän teemaa tärkeänä, vaikka käytännön toimet olisivat vielä rajallisia. Tästä syystä kaikilla haastatelluilla yrityksillä oli myönteinen suhtautuminen luontotyöhön ja hyvä ymmärrys aiheen merkityksestä.

Haastatellut suuret yritykset integroivat luontotyötä yhä enemmän ydintoimintaansa ja korostavat, että toimien ei tulisi olla irrallisia projekteja

tai pelkkiä viestintäkampanjoita. Luonnon monimuotoisuus nähdään strategisena painopisteenä, vaikka se ei useimmiten ole yhtä pitkällä kuin vakiintuneempi ilmastotyö. Yritykset ovat tietoisia kansainvälisistä viitekehyksistä, joita ovat esimerkiksi Science Based Targets for Nature (SBTN) ja Taskforce on Nature-related Financial Disclosures (TNFD). Yritykset kuitenkin kokevat viitekehysten käytännön soveltamisen työlääksi ja ajoittain omaan toimintaan huonosti sopivaksi. Moni kehittääkin omia, toimintaansa räätälöityjä, mittareita ja malleja. Toimialakohtaisia tiekarttoja arvostetaan erityisesti silloin, kun ne tarjoavat konkreettisia toimenpiteitä ja mittareita. Kokemusten ja ratkaisujen jakamisen verkostot ja vertaisoppiminen, kuten yritysvastuuverkosto FIBS:n biodiversiteettiverkosto ja pohjoismaiset yhteistyöryhmät, koetaan tärkeiksi.

Haastatellut pk-yritykset suhtautuvat myönteisesti luonnon monimuotoisuuteen, mutta korostavat selkeyden ja yksinkertaisuuden tarvetta. Liian monimutkaiset vaatimukset tai prosessit voivat vähentää motivaatiota ja vaikeuttaa toimintaa. Erityisesti tiedon saanti (esim. luontovaikutukset arvoketjussa) ja oman toiminnan luontovaikutusten, -riippuvuuksien, riskien ja mahdollisuuksien tunnistaminen koetaan haastavaksi. Luontotoimet käynnistyvät usein ulkoisista vaatimuksista ja odotuksista (esim. asiakkaiden vaatimukset arvoketjun veturiyrityksiltä, EU- ja kansallinen sääntely, toimialajärjestöjen suositukset). Toimet painottuvat materiaalien optimointiin, kierrätykseen ja energiatehokkuuteen, eikä luontotyö ole integroitunut arjen toimintaan kattavasti. Konkreettiset esimerkit ja vertaisoppiminen ovat erityisen arvostettuja, sillä pk-yritysten on helpompi omaksua uusia ratkaisuja, kun ne näkevät kilpailijoidensa menestyvän samankaltaisissa tilanteissa.

Haastatteluissa nousi sekä eroja että yhtäläisyyksiä siinä, miten yritykset lähestyvät luonnon monimuotoisuutta. Suuret yritykset työskentelevät yleensä strategisemmin ja systemaattisemmin, kun taas pk-yritykset priorisoivat konkreettisia toimenpiteitä, jotka ovat linjassa liiketoiminnan arjen kanssa. Nämä huomioidut luovat hyvän pohjan seuraavassa osiossa käsiteltävien haasteiden ja tukitarpeiden ymmärtämiselle.

2.2 Vaikuttavamman luontotyön keskeiset haasteet ja tukitarpeet

Suuret yritykset kokevat, että luontotoimien kustannukset jäävät usein yritysten itsensä maksettaviksi, ja markkinoilla on vain vähän halukkuutta maksaa vastuullisista tuotteista lisähintaa. Lyhyen aikavälin taloudelliset paineet tekevät pitkäjänteisistä investoinneista haastavia. Merkittävänä esteenä pidetään myös luotettavien mittareiden ja lähtötasotiedon puutteita, mitkä vaikeuttavat suunnittelua, vaikutusten osoittamista ja viestintää.

Raportointivaatimukset kuluttavat resursseja, mutta eivät aina johda konkreettisiin toimiin. Sääntelyn epävarmuus ja muuttuva ohjeistus vaikeuttavat pitkän aikavälin suunnittelua, ja lupaprosessit sekä ekologisen kompensaa-tion mallit ovat monimutkaisia ja hitaita. Vaikka resursseja on enemmän, suuretkin yritykset korostavat tarvetta tehdä vastuullisuustyöstä lähestyttävää ja hyödyllistä sekä vähentää sen kuormittavuutta.

Pk-yrityksille merkittäviä haasteita ovat rajallinen osaaminen sekä käytettävissä olevan ajan ja taloudellisten resurssien puute. Ilman ulko-puolista apua pk-yritysten on vaikea toteuttaa kattavia analyysejä tai kehittää luontostrategiaa. Materiaalien alkuperän ja vaikutusten jäljittäminen on haastavaa, koska toimittajilta ei saada riittävästi tietoa. Sääntelyn ja asiakas-vaatimusten – jotka voivat ylittää lainsäädännön – ymmärtäminen ja nou-dattaminen on kuormittavaa, ja vaatimusten täyttäminen on vaikeaa ilman riittäviä toimittajatietoja. Pk-yritykset kokevat vaikutusvaltansa arvo-ketjussa rajalliseksi, kun suuret toimittajat ja asiakkaat määrittävät peli-säännöt. Luontotoimet voivat näyttäytyä pakollisena pahana, jos niistä ei synny suoraa liiketoimintahyötyä.

Suuret yritykset tarvitsevat tukea uusien vaatimusten ja standardien tulkinnassa, strategiatyössä sekä toimialakohtaisten ratkaisujen kehittä-misessä. Pk-yritykset tarvitsevat konkreettista asiantuntija-apua, konsultointia, vertaisoppimista, käytännön esimerkkejä ja helppokäyttöisiä työkaluja. Paikalliset kehitysyhtiöt, kauppakamarit ja oppilaitokset ovat keskeisiä tukijoita, mutta yhteistyötä ja tiedon jakamista tulisi vahvistaa.

Haastattelut viittaavat kokoluokan lisäksi myös toimialakohtaisiin eroihin luontotyön haasteissa ja tuen tarpeissa. Erot heijastavat sitä, kuinka suoraan liiketoiminta on vuorovaikutuksessa luonnon ekosysteemien kanssa. Maa- ja luonnonvaraintensiivisillä aloilla (ruoka ja maatalous, metsätalous, kaivostoiminta) paineet ovat vahvasti paikkaan sidottuja. Haasteet liittyvät lähtötasotietoon, lupaprosesseihin ja lievennyshierarkian soveltamiseen sekä uskottaviin ennallistamis- tai kompensatiokäytäntöi-hin, joiden vaikutukset voidaan osoittaa ajan myötä. Aloilla, jotka ovat kauempana suorasta maankäytöstä, luonnon monimuotoisuus näyttäytyy usein globaalien arvoketjujen, resurssiriippuvuuksien ja ilmastovälitteisten riskien kautta, jolloin priorisointi, jäljitettävyyden ja liiketoiminnan päätöksentekoa tukevien perustelujen kehittäminen on tärkeämpää.

Toimialaliittojen ja -yhdistysten tunnistamat haasteet liittyvät myös niiden rooliin jäsenyritystensä osaamisen ja tuen tarjoajana. Tässä roolissa keskeinen haaste on erityisesti relevantin datan saatavuus ja toimialakohtai-sen luontotiedon löytäminen. Tukea tarvitaan keskeisten luontovaikutusten ajureiden (kuten maankäyttö ja saastuminen) suuruusluokan ja jakautumi-sen ymmärtämisessä niin paikallisesti kuin globaaleissa arvoketjuissa. Lisäksi toimialajärjestöjä voivat rajoittaa resurssien puute ja osaaminen.

2.3 Yhteenveto

Kuten odottaa saattaa, yrityksen koko vaikuttaa luontotyön muotoon ja painopisteisiin. Suurien yritysten on mahdollista integroida luontotyö strategisemmin liiketoimintaan ja toimitusketjuihin, kun taas pk-yritykset toimivat usein reaktiivisesti ja pistemäisemmin pienempien resurssien ja vaikutusmahdollisuuksien vuoksi.

Yritysten koosta riippumatta vaikuttava luontotyö edellyttää dataa luontovaikutuksista ja -riippuvuuksista arvoketjussa, sillä esimerkiksi raaka-aineiden korvaaminen pienempiä luontovaikutuksia aiheuttavilla vaihtoehtoilla edellyttää uskottavaa ja vertailukelpoista tietopohjaa. Käytännössä riittävän tarkan datan saaminen erityisesti raaka-aineiden ja komponenttien luontovaikutuksista on kuitenkin haastavaa globaaleissa arvoketjuissa, joissa läpinäkyvyys ja pääsy luotettaviin tietolähteisiin vaihtelevat huomattavasti.

Ulkoiset tekijät, kuten sääntely, asiakkaiden vaatimukset ja toimialajärjestöjen tarjoama tuki, muovaavat sekä suurten että pk-yritysten tapaa toimia. Liiketoimintahyödyt ja kustannusnäkökulmat ovat kaikenkokoisille yrityksille tärkeitä, ja sääntelyyn sekä arvoketjuihin liittyvät haasteet vaikuttavat molempiin ryhmiin. Lisäksi haastatellut yritykset korostavat käytännönläheisten ja samaistuttavien esimerkkien, vertaistuen sekä selkeiden ja helposti saavutettavien ratkaisujen merkitystä luontotyön edistämässä. Yhteistyötä paikallisten ja toimialakohtaisten verkostojen kanssa arvostetaan laajasti, mikä heijastaa tarvetta yhteistyöhön perustuviin toimintatapoihin luontotyön monimutkaisuudessa.

Haastatteluissa esiin nousseet toimialakohtaiset erot puolestaan heijastelevat hallitustenvälisen luontopaneelin (IPBES) Business and Biodiversity Assessment -arviointia, jonka mukaan yritykset eroavat toisistaan toimialan ja luontoköyten perusteella ja tarvitsevat siksi toimialariippuvaista tietoa ja menetelmiä sekä eriytettyjä mittaamistapoja eri päätöksentekoyhteyksissä (IPBES, 2026). IPBES korostaa lisäksi, että mahdollistavan toimintaympäristön luominen on välttämätöntä ja että kannustimien, datan ja osaamisen muutokset vaikuttavat yrityksiin eri tavoin toimialasta, koosta ja kypsyydestä riippuen. Tämä tukee tarvetta räätälöidyille, toimialakohtaisille yritysten tukiratkaisuille.

Kaiken kaikkiaan haastatelluilla yrityksillä on koosta ja toimintaympäristöstä riippumatta monia yhteisiä taustalla olevia motivaatiotekijöitä, haasteita ja tukitarpeita luontotyöhön liittyen. Kaikki yritykset tarvitsevat selkeyttä, käytännön esimerkkejä, vertaistukea ja helposti saavutettavaa asiantuntija-apua. Sääntelyyn ja arvoketjuihin liittyvien haasteiden ratkaiseminen sekä liiketoimintahyötyjen näkyväksi tekeminen ovat keskeisiä luontotoimien edistämässä niin suurissa kuin pienissäkin yrityksissä. Seuraava luku rakentuu näiden haastatteluhavaintojen varaan ja tarkastelee, miksi

luontotyö on yrityksille haastavaa, erityisesti ajureiden, mittareiden ja ratkaisujen moniulotteisuuden vuoksi. Lisäksi luvussa esitellään olemassa oleviin viitekehyksiin ja esimerkkeihin pohjautuva vaiheittainen lähestymistapa, joka tukee yritysten etenemistä suunnitelmista toimeenpanoon.

3. Monimutkaisuudesta toimintaan: vaiheittainen yritysten luontotyö

Kuten edellä todettiin, yritysten luontotyön lähtökohdat ja tukitarpeet ovat moninaisia. Tämä johtuu pitkälti siitä, että luontokadon ajurit ovat monimutkaisia ja toisiinsa kytkeytyneitä. Yhden ajurin vähentämiseksi suunnitellut toimet on toteutettava niin, etteivät ne siirrä vaikutuksia muualle tai pahenna muita ajureita. Pelkkä luontokadon pysäyttäminen ei myöskään riitä: maailmanlaajuisena tavoitteena on pysäyttää ja kääntää luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen vuoteen 2030 mennessä vuoden 2020 lähtötasosta sekä saavuttaa täysi elpyminen vuoteen 2050 mennessä (UNEP, 2022). Tämän luontopositiivisen tavoitteen saavuttaminen edellyttää mitattavia ja nettomääräisesti positiivisia luonnon monimuotoisuustuloksia koko yhteiskunnassa, myös yritysten toiminnan kautta.

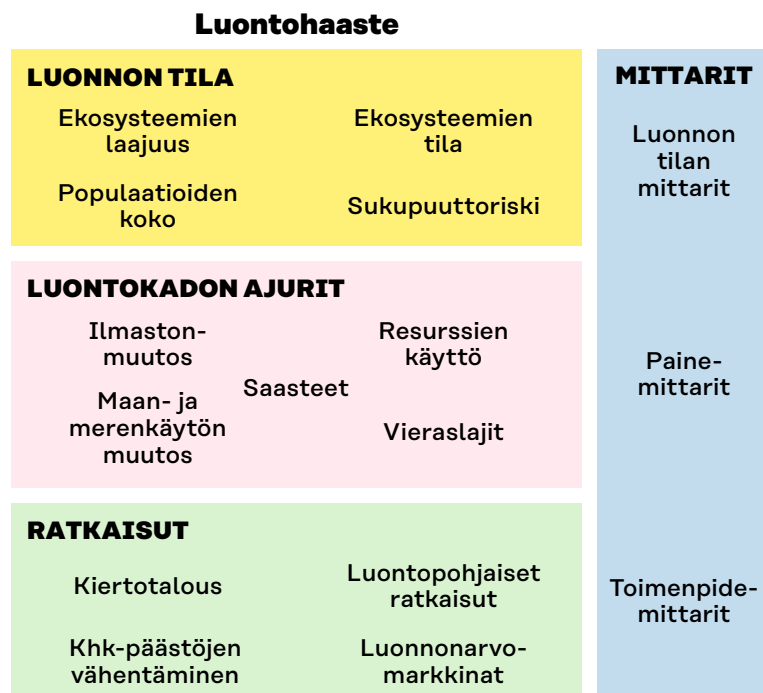
Yritysten keskeinen tehtävä on suunnistaa tässä kokonaisuudessa jäsennellysti ja tietoon perustuen. Tämä edellyttää käsitystä luonnon tilasta, luontokadon ajureista sekä luontopositiivisista ratkaisuista. Luonnon tila muodostuu eri ekosysteemien laajuudesta ja ekologisesta tilasta sekä lajien populaatiokokojen kehityksestä ja sukupuuton riskistä (CBD, ei pvm.) (ks. kuva 1). Luontokatoa puolestaan aiheuttavat viisi keskeistä ajuria: ilmastonmuutos, saastuminen, luonnonvarojen käyttö, maa- ja merialueiden käytön muutokset sekä vieraslajit (IPBES, 2019).

Erilaiset ratkaisut laajentavat kokonaisuutta entisestään, ja oikeiden ratkaisujen tunnistaminen saattaa lisätä monimutkaisuutta. Todennettuja ratkaisuja on kuitenkin jo olemassa. Esimerkiksi kiertotalouden liike-toimintamallit voivat vähentää ekosysteemeihin kohdistuvia vaikutuksia ja parantaa resilienssiä materiaali- ja ekosysteemiriskejä vastaan. Luontopohjaiset ratkaisut puolestaan hyödyntävät luonnon prosesseja, kuten kosteikkojen, metsien tai maaperän ennallistamista, haittojen välttämiseksi, vähentämiseksi ja korjaamiseksi samalla, kun ne tuottavat mitattavia hyötyjä luonnon monimuotoisuudelle ja ekosysteemipalveluille. Vaikka ekosysteemien kannalta kestävästä toiminnasta on olemassa ohjeistusta, vaikuttava luontotyö edellyttää keskittymistä olennaisimpiin toimiin ja usein muutoksia ydintoimintaan, mukaan lukien liiketoimintamallin muutos. Toimintaympäristö nykyisellään ja sen kannustimet eivät vielä riittävästi ohjaa yrityksiä tähän suuntaan, eikä esimerkiksi kiertotalouteen perustuvia liiketoimintamalleja skaalata nopeasti. Ekologisesti kestävät ratkaisut voivat edellyttää koko toiminnan uudelleenarviointia, sillä riittävää edistystä ei

saavuteta pelkillä irrallisilla ESG-toimenpiteillä tai helposti käyttöön otettavilla ratkaisuilla.

Luontohaasteen monimutkaisuutta lisää entisestään se, että luonnon tila, luontokadon ajurit ja toimivat ratkaisut edellyttävät erilaisia mittareita, joita ei ole vielä täysin kehitetty. Luontokadon ajureita sekä yritysten vaikutusta niihin voidaan mitata paine- eli ”pressure”-mittareilla, kuten CO₂-päästöillä, päästökuormituksella tai maankäytön muutoksilla (TNFD, 2023a). Luonnon elpymisen uskottava ja käytännöllinen mittaaminen on vähemmän kehittynyttä. Nature Positive Initiative on kuitenkin ehdottanut tätä tarkoitusta varten joukkoa luonnon tilaa kuvaavia mittareita ja pilotoi niitä parhaillaan yritysten ja rahoituslaitosten kanssa (Nature Positive Initiative, 2025). Lisäksi yritykset voivat käyttää toimenpide- eli ”response”-mittareita seurataksaan toimia, investointeja ja johtamiskäytäntöjä, joilla pyritään välttämään, vähentämään tai kääntämään paineita ja parantamaan luonnon tilaa (TNFD, 2023a).

Kuva 1. Luontohaasteen kokonaiskuva: tila, ajurit, ratkaisut ja mittarit

Luonnon monimuotoisuuteen liittyvä haaste koostuu toisiinsa kytkeytyvistä osaluista, joita yritysten on tarkasteltava kokonaisuutena. Kokonaisuus alkaa luonnon tilasta (ekosysteemien laajuus ja tila sekä lajien tila), jota muovaavat viisi keskeistä luontokadon ajuria: ilmastonmuutos, saastuminen, luonnonvarojen käyttö, maa- ja merialueiden käytön muutokset sekä vieraslajit (IPBES, 2019). Yritykset voivat vastata haasteeseen monenlaisilla ratkaisuilla ja toimintamallien muutoksilla, mutta edistystä on seurattava toisiaan täydentävillä mittareilla – luonnon tilan, paineen ja toimenpiteiden mittareilla – jotta varmistetaan, että toiminta vähentää ajureita siirtämättä vaikutuksia muualle ja että se tuottaa ajan myötä mitattavia, nettomääräisesti positiivisia tuloksia luonnolle.

3.1 Parhaiden käytäntöjen mukainen lähestymistapa yrityksille luontohaasteen ratkaisemiseksi

Koska luontopositiivinen toiminta liittyy harvoin yrityksen ydinliiketoimintaan, ajureiden, mittareiden ja ratkaisujen kokonaisuus voi tuntua pirstaleiselta ja vaativalta. Yritysten on omaksuttava määrätietoinen lähestymistapa kyetäkseen vastaamaan tähän haasteeseen. Kuten minkä tahansa suuren haasteen kohdalla, tätä kokonaisuutta on syytä tarkastella matkana, joka koostuu useista toistuvista vaiheista. Kyse ei ole nopeasta kertaratkaisusta. Kansainvälisesti ja Suomesta löytyy jo esimerkkejä, jotka kuvaavat tällaista vaiheittaista lähestymistapaa. Seuraavat esimerkit ryhmittelevät yritysten luontotyön jäsennellyksi, vaiheittaiseksi prosessiksi. Ne auttavat hallitsemaan kokonaisuutta ja etenemään vaikutusten arvioinnista aina toiminnan muuttamiseen ja tulosten osoittamiseen.

ACT-D-toimintakehys luonnon monimuotoisuudelle tarjoaa yhtenäisen, strategisen polun, joka auttaa yrityksiä ymmärtämään ja hallitsemaan luontokäytäntönsä. Capitals Coalitionin, Business for Naturen (BfN), World Business Council for Sustainable Developmentin (WBCSD), TNFD:n, SBTN:n, WWF:n ja Maailman talousfoorumin (WEF) yhteistyönä kehitetty kehys vastaa luontoon liittyvien työkalujen ja standardien kentän hajanaisuuteen tarjoamalla selkeän nelivaiheisen rakenteen: **arvioi, sitoudu, uudista ja raportoi** (Assess, Commit, Transform, Disclose). ACT-D ei korvaa olemassa olevia menetelmiä, vaan tarjoaa niille yhteisen jäsentävän logiikan. Se yhdistää toisiaan täydentävät aloitteet – kuten arviointilähestymistavat (esim. Capitals Coalition, TNFD/LEAP), tavoitteenasettelun (esim. SBTN), toimeenpanon ohjeistukset (esim. WBCSD/WWF/WEF) sekä raportointiodotukset (esim. TNFD) – yhtenäiseksi etenemispoluksi.

1. Arvioi

Yritykset aloittavat mittaamalla, arvioimalla ja priorisoimalla vaikutuksensa ja riippuvuutensa luonnosta.

2. Sitoudu

Yritykset sitoutuvat julkisesti välttämään ja vähentämään luontoon kohdistuvia kielteisiä vaikutuksiaan ja lopulta kääntämään kehityksen suunnan.

3. Uudista

Organisaatiot uudistavat strategioita, toimintoja ja liiketoimintamalleja ennallistaakseen ekosysteemejä ja vahvistaakseen luontoa.

4. Raportoi

Yritykset raportoivat avoimesti olennaisista luontoon liittyvistä olennaisista riskeistään, vaikutuksistaan, riippuvuuksistaan ja edistymisestään.

Myös SBTN tarjoaa viisivaiheisen polun, jonka avulla yritykset voivat asettaa uskottavia, toteuttamiskelpoisia ja tieteeseen pohjautuvia luontotavoitteita. Tämä jäsenelty prosessi ohjaa organisaatioita ympäristövaikutusten ymmärtämisestä vaikuttavien luontopositiivisten strategioiden toimeenpanoon ja seurantaan (SBTN, 2024a).

1. Arvioi

Yritykset tekevät korkean tason olennaisuusarvioinnin tunnistaakseen arvoketjunsä ja keskeisten maantieteellisten alueidensä merkittävimmät luontopaineet sekä luonnon tilaan vaikuttavat tekijät.

2. Priorisoi

Arvioinnin perusteella yritykset priorisoivat olennaisimmat vaikutus- ja riippuvuuskeskittymät, joissa toimilla voidaan saavuttaa suurin hyöty.

3. Aseta tavoitteet

Yritykset asettavat tieteeseen pohjautuvat tavoitteet makean veden ja maankäytölle (meritavoitteet ovat kehitteillä), ja luonnon monimuotoisuus integroidaan näihin kokonaisuuksiin.

4. Toimi

Yritykset etenevät kohti tavoitteitaan yhdenmukaistamalla toimintonsä, hankintansa ja aluetason käytäntönsä vaadittujen ekologisten vaikutusten mukaisiksi.

5. Seuraa

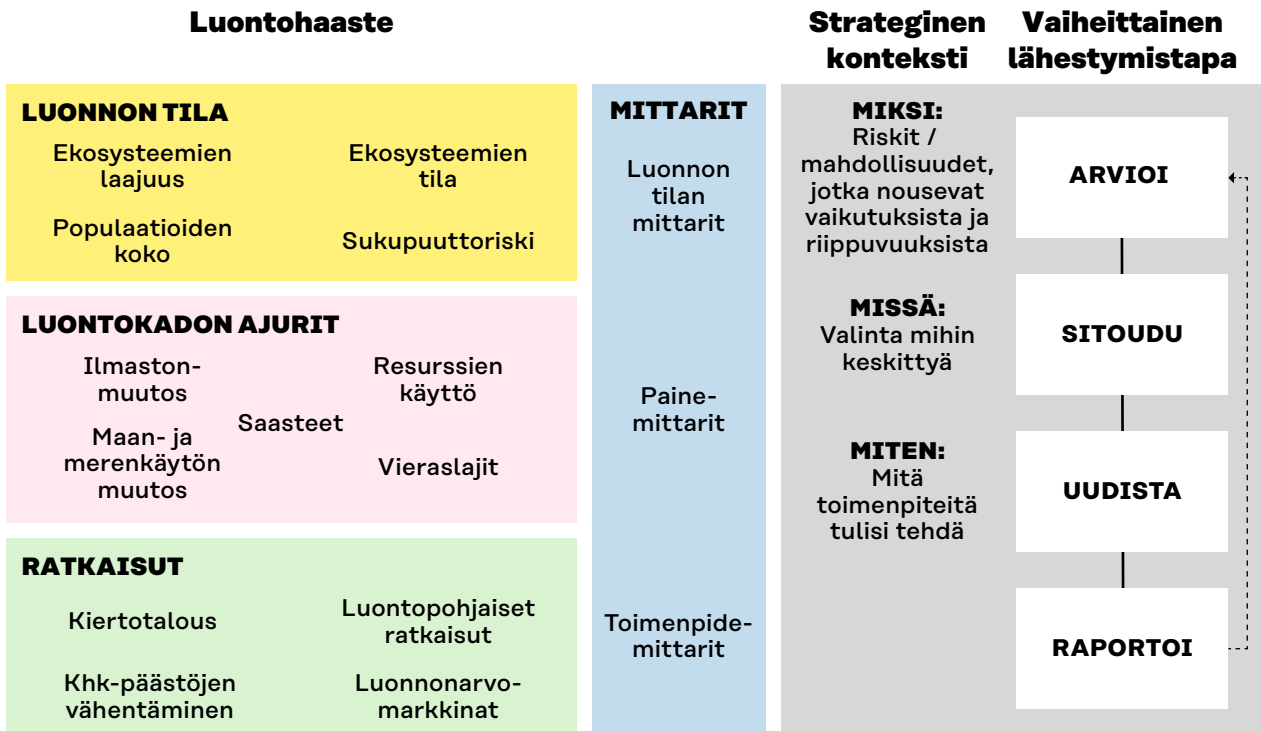
Yritykset mittaavat, varmentavat ja raportoivat edistymistään säännöllisesti sekä tarkentavat menetelmiään ja aineistojaan ohjeistuksen kehittyessä.

Samankaltaista vaiheittaisia lähestymistapoja löytyy myös Suomesta. Esimerkiksi Teknolohiateollisuuden luonnon monimuotoisuuden etenemis-malli esittelee kuusivaiheisen polun, jonka avulla yritykset voivat integroida luonnon monimuotoisuuden strategiaansa, toimintaansa ja sidosryhmä-yhteistyöhönsä (Teknolohiateollisuus, 2024).

- 1.** Ymmärrä liiketoimintasi yhteys biodiversiteettiin
- 2.** Arvioi vaikutukset ja riippuvuudet arvoketjussa
- 3.** Luo strategia ja tavoitteet
- 4.** Toteuta toimenpiteitä suunnitelmallisesti
- 5.** Seuraa tuloksia suhteessa tavoitteisiin
- 6.** Viesti aikaansaaduista tuloksista

Vaiheet, jotka yrityksen tulee käydä läpi, voidaan jäsentää eri tavoin. Kaikki nämä esimerkit kuvaavat kuitenkin samankaltaista, vaiheittaista lähestymistapaa kohti luontopositiivista yritystoimintaa. Muutoksen perustana toimivat luontokadon ja globaalien luontotavoitteiden tuomat riskit ja mahdollisuudet liiketoiminnalle. Muuttuminen edellyttää uskottavia tavoitteita ja suunnitelmia tavoitteiden saavuttamiseksi, konkreettisia muutoksia toiminnassa sekä jatkuvaa edistymisen seurantaa ja viestintää.

Kuva 2. Vaiheittainen lähestymistapa luontohaasteen haltuun ottamiseksi

Yritykset aloittavat ymmärtämällä, miksi luonto on liiketoiminnalle kriittistä – eli miten vaikutukset ja riippuvuudet muodostuvat riskeiksi ja mahdollisuuksiksi. Tämän jälkeen ne priorisoivat toimensa, sitoutuvat tavoitteisiin, toteuttavat muutoksia ja lopuksi seuraavat sekä raportoivat edistymisestään.

Kun ylätasen etenemispolun logiikka on hahmotettu, kuvataan seuraavassa osiossa käytännön käsikirjan avulla, mitä kukin vaihe tarkoittaa konkreettisesti.

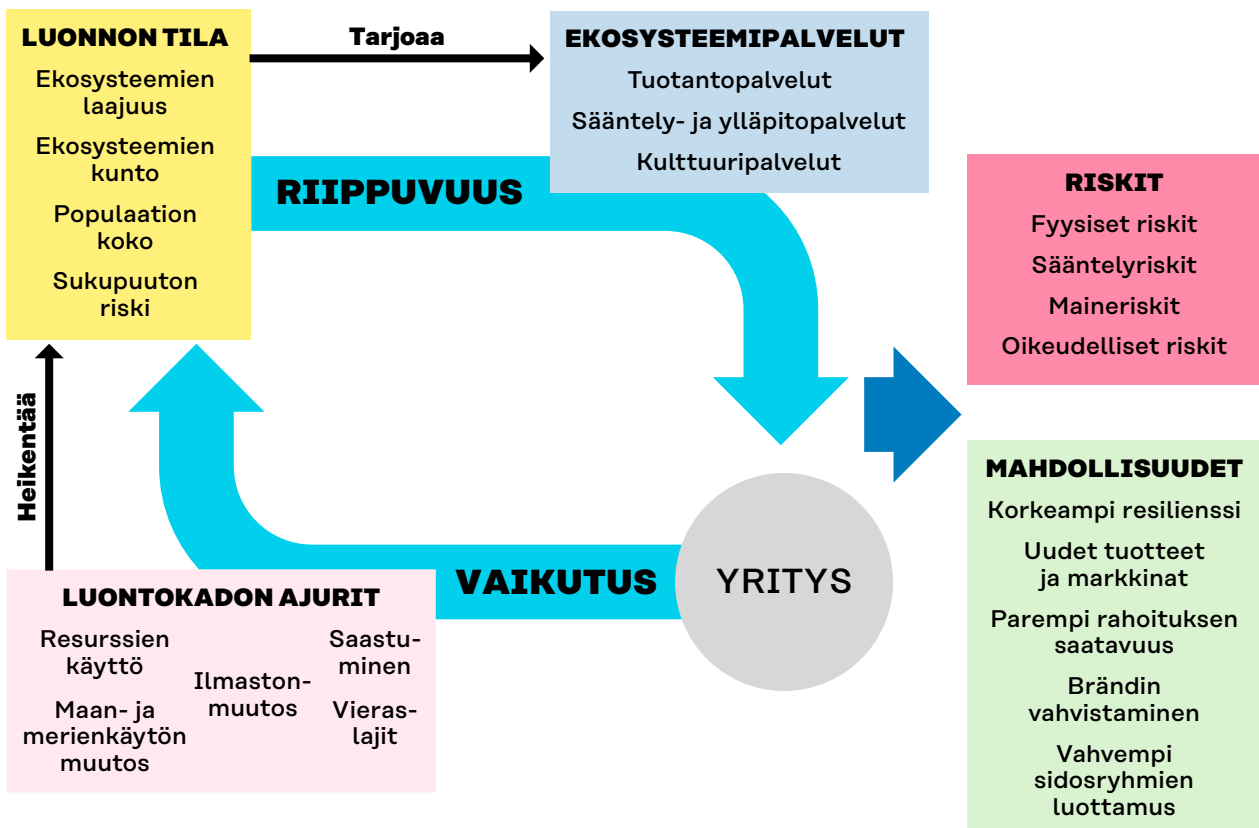
Business for Nature on tuottanut osana It’s Now for Nature -kampanjaa käsikirjan luontostrategian laatimiselle (Nature Strategy Handbook; Business for Nature, 2023). Se ei ehdota jälleen uutta etenemismallia, vaan syventää ja auttaa yrityksiä viemään käytäntöön vaiheittaista lähestymistapaa. Käsikirjassa tarkennetaan kunkin vaiheen sisältöä ja linkitetään vaiheet olemassa oleviin vaatimuksiin ja työkaluihin. Käsikirja kääntää kansainväliset ohjeistukset – kuten GBF:n, TNFD:n, CSRD-direktiivin ja SBTN:n – johdonmukaiseksi rakenteeksi. Sitä voivat hyödyntää kaikenkokoiset yritykset eri toimialoilta edetessään ylätasen tavoitteista konkreettiseen toimeenpanoon. Seuraavissa osioissa käsikirjaa käytetään oppaana, joka avaa arvioi-, sitoudu-, uudista- ja raportoi-vaiheiden merkitystä ohjaavien kysymysten, suositeltujen käytäntöjen ja ulkoisten työkalujen avulla.

Uskottava luontostrategia alkaa **arvioi**-vaiheesta. Siinä rakennetaan vankka ymmärrys yrityksen vuorovaikutuksesta luonnon kanssa omassa toiminnassaan ja arvoketjussaan. Koska mikään organisaatio ei voi käsitellä kaikkea kerralla, yritysten tulisi ensin tunnistaa ja priorisoida olennaisimmat luontovaikutuksensa ja -riippuvuutensa. Tämä edellyttää toimintojen, omaisuuserien ja toimitusketjujen kartoittamista suhteessa keskeisiin

teemoihin, kuten maankäyttöön, vesistöihin, meriympäristöihin ja monimuotoisuuteen. Samalla tunnistetaan, missä kohdin liiketoiminta on riippuvaista luonnosta tai missä se heikentää tai ennallistaa sitä.

Arviointiin sisältyy myös luontoon liittyvien riskien (fyysiset, siirtymä- ja systeemiset riskit) sekä mahdollisten luontoposiitivisten liiketoimintamahdollisuuksien tarkastelu. Luontoarviointeja ei tulisi tehdä erillään: niissä on huomioitava kytkökset ilmastonmuutokseen sekä ihmisiin, kuten alkuperäiskansoihin ja paikallisyhteisöihin. Näin yritykset luovat näyttöön perustuvan pohjan, joka varmistaa, että myöhemmät sitoumukset ja toimet ovat kohdennettuja, uskottavia ja suhteutettuja yrityksen todelliseen jalanjälkeen.

Kuva 3. Kuinka vaikutukset ja riippuvuudet muuntuvat riskeiksi ja mahdollisuuksiksi

DIROt (lyhenne sanoista dependencies, impacts, risks, opportunities) viittaavat luontoon liittyviin riippuvuuksiin, vaikutuksiin, riskeihin ja mahdollisuuksiin. Yhdessä nämä käsitteet kuvaavat yrityksen ja luonnon välistä vuorovaikutusta sekä sitä, miten luontohaasteiden hallinta voi luoda liiketoiminta-arvoa. Luontoon liittyvät riippuvuudet: Tavat, joilla yritys on riippuvainen luonnosta ja ekosysteemipalveluista toiminnassaan ja arvoketjussaan (esimerkiksi raaka-aineet, puhdas vesi, pölytys tai vakaa ilmasto). Luontoon liittyvät vaikutukset: Yrityksen toiminnan haitalliset tai hyödylliset vaikutukset luontoon, kuten elinympäristöjen häviäminen, saastuminen tai ennallistamis- ja suojelutoimet. Luontoon liittyvät riskit: Luonnon tilan heikkenemisestä tai häviämisestä yritykselle aiheutuvat todelliset tai mahdolliset kielteiset seuraukset. Näitä ovat fyysiset riskit (esim. raaka-aineiden saatavuusongelmat), sääntelyriskit (esim. tiukempi ympäristösääntely), maineriskit ja vastuuriskit. Luontoon liittyvät mahdollisuudet: Konkreettiset liiketoimintamahdollisuudet, joita syntyy luontoon liittyvien riippuvuuksien, vaikutusten ja riskien ratkaisemisesta, kuten parempi sietokyky, uudet tuotteet tai markkinat, parempi rahoituksen saatavuus ja vahvistunut brändin tai sidosryhmien luottamus.

Arvioinnin jälkeen **sitoudu**-vaihe muuntaa saadut oivallukset konkreettisiksi sitoumuksiksi määrittelemällä yrityksen luontotavoitteiden kunnianhimon tason sekä asettamalla selkeät tavoitteet ja mittarit. Yritysten tulisi kuvata pitkän aikavälin visio, joka on linjassa globaalien luontopositivisten tavoitteiden kanssa, erityisesti tavoitteen pysäyttää ja kääntää luontokato vuoteen 2030 mennessä. Visio tulisi tukea aikaan sidotuilla, mitattavilla ja läpinäkyvillä tavoitteilla, jotka kohdistuvat arviointivaiheessa tunnistettuihin olennaisimpiin vaikutuksiin ja riippuvuuksiin. Mahdollisuuksien mukaan yritysten tulisi hyödyntää tieteesen pohjautuvia lähestymistapoja ja kehittyviä menetelmiä. Näin varmistetaan, että sitoumukset perustuvat ekologisiin rajoihin eivätkä pelkästään asteittaiseen parantamiseen. Sitoumuksissa tulisi myös selkeyttää toimien laajuus: mitä arvoketjun osia ne kattavat ja miten vastuut jakautuvat organisaation sisällä. Kun yritys sanoittaa selkeästi tavoitteensa ja aikataulunsa, vaihe varmistaa, että luontostrategia tarjoaa strategista suuntaa ja luo todellista vastuullisuutta pelkän yleisluontoisen aikomuksen sijaan.

Uudista-vaihe on toimeenpanon ydin, jossa sitoumukset muutetaan todellisiksi teoiksi. Tämä transformaatio edellyttää lievennyshierarkian noudattamista: ensin vältetään ja vähennetään kielteisiä luontovaikutuksia, minkä jälkeen ennallistetaan ja elvytetään ekosysteemejä siellä, missä haittaa on syntynyt tai missä yritys voi edistää luonnon tilaa. Käytännössä tämä tarkoittaa muutoksia operatiivisiin käytäntöihin, hankintapäätöksiin, tuotesuunnitteluun ja pääoman allokontiin. Operatiivisten korjausten lisäksi tarvitaan syvällisiä strategisia muutoksia: liiketoimintamallien on sopeuduttava toimimaan luonnon kantokyvyn rajoissa, ja luontonäkökulmat on sisällytettävä osaksi hallintomalleja, päätöksentekoa ja johtamisen kannustimia. Yhteistyö on transformaation keskeinen osa, sillä yksittäiset yritykset eivät voi ratkaista monia luontohaasteita yksin. Yritysten tulisi toimia läpi arvoketjujen, tehdä yhteistyötä sidosryhmien kanssa maisema-, merialue- tai valuma-alueen aloitteissa sekä osallistua politiikkavaikuttamiseen järjestelmätason muutoksen mahdollistamiseksi. Näiden askelten myötä luonto integroidaan osaksi arvonluontia, eikä se jää irralliseksi vastuullisuusteemaksi.

Viimeinen vaihe, **raportoi**, varmistaa läpinäkyvyyden ja jatkuvan parantamisen viestimällä siitä, miten yritys hallitsee luontoon liittyviä vaikutuksiaan ja riippuvuuksiaan. Raportoinnin tulisi kattaa luontostrategian kaikki osat: arviointitulokset, sitoumukset, tavoitteet sekä transformaatiotoimien edistyminen. Yritysten tulisi yhdenmukaistaa raportointinsa johtavien viitekehysten ja sääntelyvaatimusten, kuten TNFD:n ja CSRD:n, kanssa. Tämä varmistaa tietojen vertailtavuuden ja laadun. Uskottavuuden vahvistamiseksi yritysten tulisi tarvittaessa hakea tavoitteilleen ja raportoidulle tiedolleen ulkopuolinen validointi tai varmennus. Raportointi ei ole vain vaatimustenmukaisuutta, vaan strateginen työkalu, joka rakentaa luottamusta sijoittajien, viranomaisten ja asiakkaiden välillä. Kun toiminta ja läpinäkyvyys integroidaan toisiinsa, raportointi vahvistaa koko luontostrategian vaikuttavuutta ja oikeutusta.

3.2 Keskeiset viitekehukset ja työkalut luontoposiitiivisen liiketoiminnan rakentamiseen

Vaiheittaisen lähestymistavan ymmärtäminen luontohaasteiden ratkaisemiseksi on yksi asia – sen vieminen käytäntöön on toinen. Vaikka matkan jäsentäminen selkeiksi vaiheiksi tekee kokonaislogiikasta helposti seurattavan, kukin vaihe vaatii huomattavaa analyysityötä, sisäistä koordinointia ja pitkäjänteistä toimeenpanoa. Onneksi tukea on jo runsaasti saatavilla: tarjolla on yksityiskohtaisia ohjeistuksia ja työkaluja, jotka on suunniteltu auttamaan organisaatioita eri vaiheiden toteuttamisessa. Alla on listattu keskeisiä viitekehyksiä ACT-D-jaottelun mukaisesti.

3.2.1 Arvioi

TNFD:n LEAP-menetelmä on keskeinen analyttinen viitekehys, joka auttaa organisaatioita tunnistamaan ja hallitsemaan luontoon liittyviä riskejä ja mahdollisuuksia päätöksentekoa tukevalla tavalla. LEAP on lyhenne sanoista Locate, Evaluate, Assess ja Prepare (paikanna, arvioi, analysoi ja valmistelee). Se kuvaa etenemistä luontorajapinnan ymmärtämisestä aina luontonäkökulmien integroimiseen osaksi strategiaa, riskienhallintaa ja raportointia. Menetelmä on suunniteltu käytännönläheiseksi ja iteratiiviseksi, jotta organisaatiot voivat syventää analyysiansa vaiheittain. Tavoitteena on kytkeä luontokysymykset kiinteäksi osaksi tavanomaista liiketoiminnallista ja taloudellista päätöksentekoa (TNFD, 2023b).

Prosessi alkaa organisaation toimintojen, omaisuuserien ja arvoketjun luontorajapintojen paikantamisella. Siinä keskitytään alueisiin, joilla vuoro-vaikutus ekosysteemien, luonnonvarojen ja lajiston kanssa on merkittävintä. Tämä vaihe luo tarvittavan alueellisen ja arvoketjukontekstin riippuvuuksien ja vaikutusten ymmärtämiseksi.

Evaluate-vaiheessa tarkastellaan, miten organisaatio on riippuvainen luonnosta ja miten se siihen vaikuttaa. Tämän pohjalta Assess-vaiheessa riippuvuudet ja vaikutukset analysoidaan luontoon liittyviksi riskeiksi ja mahdollisuuksiksi, jotka voivat vaikuttaa organisaation taloudelliseen suorituskykyyn, asemaan tai näkymiin. Lopuksi Prepare-vaiheessa havainnot integroidaan osaksi strategiaa, hallintomalleja, riskienhallintaa sekä tavoitteita ja ulkoista raportointia TNFD:n suositusten mukaisesti.

Sustain – The Nature Tools Compass on UNEP-WCMC:n kehittämä käytännön viitekehys, joka auttaa organisaatioita navigoimaan nopeasti laajentuvassa arviointityökalujen kentässä. Sen sijaan, että se määräisi yhtä ainoaa menetelmää, se ohjaa käyttäjiä valitsemaan ja jaksottamaan sopivia työkaluja tavoitteiden, päätöksentekokontekstin ja organisaation kypsyystason perusteella.

Nature Tools Compass tukee asteittaista lähestymistapaa ja auttaa organisaatioita etenemään alkuvaiheen rajauksesta ja seulonnasta kohti yksityiskohtaisempaa arviointia, mittaamista ja arvottamista. Tavoitteena on luontonäkökulmien saumaton integrointi liiketoimintapäätöksiin. TNFD:n kehittämän LEAP-lähestymistavan eri vaiheisiin on kartoitettu jo yli 70 eri työkalua (UNEP-WCMC, 2026).

Jyväskylän yliopisto on kehittänyt avoimen tietokannan ja oppaan, jonka avulla yritykset voivat laskea **luontojalanjälkensä**. Työkalu yhdistää keskeiset luontokadon ajurit – kuten maankäytön, ilmastonmuutoksen ja saastumisen – paikkatietoon perustuviin ekologisiin vaikutuksiin. Se hyödyntää analyysissään panos–tuotosaineistoja, elinkaariarviointia sekä muita tieteellisiä tietoaineistoja.

Muuntamalla yrityskohtaisen datan mitattaviksi luontopaineiksi työkalu tukee arvioi-vaihetta: se auttaa organisaatioita tunnistamaan merkittävimmät vaikutuksensa ja priorisoimaan tarvittavat lieventämistoimet (Jyväskylän yliopisto, 2026). Kyseessä on yksi Suomen ensimmäisistä avoimesti julkaistuista luontojalanjäljen laskentatyökaluista. Se on herättänyt vahvaa kansallista kiinnostusta ja asemoinut Suomen edelläkävijäksi yrityksille suunnattujen luontomittareiden kehittämisessä.

TNFD:n LEAP-lähestymistavan soveltaminen globaalissa merikuljetus- ja logistiikkayrityksessä

Wallenius Wilhelmsen (Norja/Ruotsi), globaali merikuljetus- ja logistiikkayritys, tarjoaa käytännönläheisen ja laajasti tunnustetun esimerkin siitä, miten TNFD:n LEAP-lähestymistapaa voidaan soveltaa yrityskontekstissa. Yritys hyödynsi LEAP-menetelmää arvioidakseen, miten sen ydintoiminnot – mukaan lukien maailmanlaajuiset laivareitit, alukset, terminaalit, satamat ja maalla sijaitsevat logistiikkalaitokset – ovat vuorovaikutuksessa luonnon kanssa, erityisesti meri- ja rannikkoekosysteemien näkökulmasta.

Locate-vaiheessa Wallenius Wilhelmsen kartoitti toimintojensa jalanjäljen ja laivareittinsä suhteessa ekologisesti herkkiin meri- ja rannikkoalueisiin. Tämä loi paikkatietoisuuden ymmärryksen siitä, missä liiketoiminta kytkeytyy luontoon suorimmin. Kartoitus auttoi yritystä siirtymään yksittäisten kohteiden ympäristöhallinnasta kohti laajempaa tarkastelua, jossa vuorovaikutuksia luontoon arvioidaan maantieteellisesti hajautuneen ja kansainvälisen liiketoimintamallin näkökulmasta. **Evaluate**-vaiheessa yritys tunnisti keskeisiä riippuvuuksia, kuten tarpeen terveelle meriympäristölle turvallisen navigoinnin, rannikkosuojan ja terminaalien veden saatavuuden kannalta. Samalla tunnistettiin keskeisiä vaikutuksia, kuten vedenalainen melu, vieraslajeihin liittyvät riskit, ilmapäästöt ja herkkien elinympäristöjen häiriintyminen.

Tämän analyysin pohjalta **Assess**-vaiheessa riippuvuudet ja vaikutukset muunnettiin luontoon liittyviksi riskeiksi ja mahdollisuuksiksi. Näitä olivat esimerkiksi biodiversiteetiltään herkkien merialueiden sääntelyriskit, ekosysteemien heikkenemiseen liittyvät operatiiviset riskit sekä mahdollisuudet, jotka kytkeytyvät ympäristöystävällisempiin ja kehittyneempiin merenkulkukäytäntöihin. Näitä havaintoja ei käsitelty abstrakteina ympäristökysymyksinä, vaan ne yhdistettiin suoraan liiketoiminnan resilienssiin, toiminnan jatkuvuuteen ja strategiseen päätöksentekoon.

Prepare-vaiheessa tuloksia käytettiin lieventämistoimien priorisointiin, data- ja tietovajeiden tunnistamiseen sekä hallintomallien, operatiivisten toimien ja TNFD:n mukaisen raportoinnin ohjaamiseen (Wallenius Wilhelmsen, 2025).

Wallenius Wilhelmsenin esimerkki on erityisen vahva, koska se osoittaa LEAP-lähestymistavan soveltuvan myös suoraan maankäyttöön perustuvien tai kaivannaisteollisten toimialojen ulkopuolelle. Se havainnollistaa, miten riippuvuudet, vaikutukset ja riskit voidaan kytkeä systemaattisesti osaksi palvelupainotteista ja globaalisti hajautunutta liiketoimintaa. Esimerkki hyödyntää tehokkaasti paikkatietoa ja ekosysteemidataa meriympäristön kontekstissa ja osoittaa, miten LEAP-tuotokset voivat aidosti ohjata ennakoivia johtamistoimia sen sijaan, että ne jäisivät kertaluonteiseksi raportointiharjoitukseksi. Työn laatu on saanut myös ulkoista tunnustusta, sillä Wallenius Wilhelmsenin arviointi on julkaistu virallisena TNFD:n tapausesimerkkinä. Tämä osoittaa työn olevan linjassa TNFD:n odotusten kanssa ja edustavan parhaita käytäntöjä viitekehysten soveltamisessa.

3.2.2 Sitoudu

SBTN:n tavoitteenasetusprosessi tarjoaa organisaatioille tieteeseen pohjautuvan ja standardoidun lähestymistavan mitattavien tavoitteiden asettamiseen. Sen avulla organisaatiot voivat vähentää luontovaikutuksiaan ja varmistaa toimintansa planetaaristen rajojen puitteissa. Tarkoituksena on muuntaa maailmanlaajuiset ympäristötavoitteet yritystason paikkaan ja aikaan sidotuiksi tavoitteiksi, jotka ovat linjassa parhaan saatavilla olevan tiedon kanssa (SBTN, 2024a).

Kuten luvussa 3.1 kuvattiin, prosessi etenee vaiheittain alkaen DIRO-analyysillä (riippuvuudet, vaikutukset, riskit ja mahdollisuudet) sekä niiden priorisoinnilla. Kun painopisteet on määritelty, organisaatiot asettavat tieteeseen pohjautuvat tavoitteet, jotka määrittävät negatiivisten vaikutusten vähentämiseen ja myönteisten vaikutusten lisäämiseen vaadittavan muutosvauhdin ja -laajuuden. Tavoitteiden on tarkoitus olla kunnianhimoisia mutta toteuttamiskelpoisia, ja niiden tulee perustua ekologisiin rajoihin eikä pelkästään asteittaiseen kehitykseen. Viimeinen vaihe keskittyy toimien toimeenpanoon, edistymisen seurantaan ja tavoitteiden päivittämiseen datan laadun, menetelmien ja tieteellisen ymmärryksen tarkentuessa.

SBTN:n ohjeistus tuodaan käyttöön vaiheittain, mikä heijastaa sekä tieteellistä tarkkuutta että käytännön sovellettavuutta yrityksissä. Vuoteen 2025 mennessä täysin operatiivisia ja riippumattomasti validoitavia menetelmiä on saatavilla vaikutusten arviointiin ja tieteeseen pohjautuvien tavoitteiden asettamiseen makean veden ja maankäytön osalta. Samaan aikaan merten tilaa koskevia tavoitteita ja lisäohjeistuksia kehitetään edelleen.

Olennaista on, että yritykset voivat validoida yksittäisiä vaiheita – kuten olennaisuusarvioinnin ja priorisoinnin – riippumattomasti. Tämä mahdollistaa uskottavan etenemisen silloinkin, kun koko tavoitekattausta ei voida vielä toteuttaa. Tämä vaiheittainen ja iteratiivinen lähestymistapa muistuttaa tieteeseen pohjautuvien ilmastotavoitteiden varhaista kehitystä: se on suunniteltu tukemaan yrityksiä toimimaan välittömästi, samalla kun kunnianhimoa, laajuutta ja tarkkuutta vahvistetaan asteittain tieteen ja datan kehittyessä.

Kokonaisuutena SBTN:n tavoitteenasetusprosessi tarjoaa uskottavan ja vertailukelpoisen tavan siirtyä luontosuhteen ymmärtämisestä konkreettisiin, tieteeseen pohjautuviin sitoumuksiin, jotka tukevat maailmanlaajuisia luonto- ja kestävyystavoitteita.

Kering – tieteeseen pohjautuvien luontotavoitteiden asettaminen SBTN:n avulla

Ranskalainen luksustuotteisiin erikoistunut holdingyhtiö Kering kuuluu maailman ensimmäisiin yrityksiin, jotka ovat julkistaneet tieteeseen pohjautuvat luontotavoitteet Science Based Targets Networkin (SBTN) puitteissa. Tämä tapahtui yrityksen osallistuttua SBTN-tavoitteiden validointipilottiin (SBTN, 2024b). Prosessin myötä Kering siirtyi luontovaikutustensa ymmärtämisestä – erityisesti raaka-ainetoimitusketjuissa, kuten nahan ja puuvillan maankäyttöintensiteetissä hankinnoissa – asettamaan paikkaan ja aikaan sidottuja makean veden ja maankäytön tavoitteita. Nämä tavoitteet perustuvat ekologisiin rajoihin eivätkä pelkäävät toiminnan asteittaiseen tehostamiseen.

Tapaus havainnollistaa, miten TNFD:n LEAP-lähestymistavan kaltaiset arviointimenetelmät voidaan ottaa käyttöön osana SBTN-prosessia monimutkaisessa globaalissa arvoketjussa. Se on vahva esimerkki siitä, miten SBTN toimii käytännön siltana arvioinnista toimintaan luksusmuodin haastavissa toimitusketjuissa.

SBTN-viitekehityksen avulla Kering teki ensin tieteeseen pohjautuvan olennaisuus- ja priorisointiarvioinnin. Yhtiö tunnistui, missä sen arvoketju aiheuttaa suurinta painetta luonnolle, kuten maankäytön muutokset, ekosysteemien häviäminen sekä vedenkäyttö niukoilla vesistöalueilla. Priorisoinnin perusteella Kering asetti maankäyttötavoitteet, jotka keskittyvät luonnontilaisten ekosysteemien muutosten pysäyttämiseen, sekä makean veden tavoitteet, joilla vähennetään veden määrään ja laatuun kohdistuvaa kuormitusta ensisijaisissa kohteissa. Tavoitteet määrittävät missä on toimittava, kuinka paljon painetta on vähennettävä ja mihin mennessä – muuttaen maailmanlaajuiset biodiversiteetti- ja vesitavoitteet yrityksen ja sen toimittajien käytännön velvoitteiksi.

Keskeistä on, että Keringin tavoitteet validoitiin riippumattomasti, mikä osoittaa niiden vastaavan parasta saatavilla olevaa tietoa ja SBTN:n metodologisia vaatimuksia. Tämä ulkoinen validointi erottaa ne vapaaehtoisista tavoitteista ja tuo uskottavuutta sekä läpinäkyvyyttä sidosryhmille. Kering on asettanut nämä tavoitteet toimeenpanon, toimittajayhteistyön ja pääoman allokoinnin perustaksi. Odotuksena on, että tavoitteita tarkennetaan ja laajennetaan ohjeistuksen kehityksessä kattamaan laajemmin biodiversiteettiin kohdistuvia paineita.

Siinä missä TNFD:n LEAP-lähestymistapa auttaa yrityksiä ymmärtämään riippuvuuksiaan ja riskejään, SBTN-prosessi osoittaa, miten nämä oivallukset muunnetaan mitattaviksi tavoitteiksi, jotka määrittävät muutoksen vauhdin ja laajuuden. Keringin varhainen toiminta tekee siitä johtavan esimerkin siitä, miten yritykset voivat uskottavasti sitoutua luontoposiitivisiin tuloksiin.

3.2.3 Uudista

Sector Actions Towards a Nature Positive Future on BfN:n, WEF:n ja WBCSD:n yhteinen aloite, joka auttaa yrityksiä toteuttamaan vaikuttavaa ja uskottavaa luontotyötä toimialatasolla. Aloite tunnistaa, että monet luontokadon merkittävimmistä ajureista ovat systeemisii, minkä vuoksi niitä ei voida ratkaista tehokkaasti pelkästään yksittäisten yritysten voimin (Business for Nature, 2022).

Aloite tarjoaa toimialakohtaisia toimintavaihtoehtoja, joissa tunnistetaan kunkin sektorin olennaisimmat luontovaikutukset, riippuvuudet ja paineet. Ohjeistuksia on laadittu esimerkiksi maatalous- ja elintarvike-sektorille, metsätalouteen, kaivostoimintaan sekä infrastruktuurirakentamiseen. Toimintavaihtoehdot kuvaavat keskeisimpiä toimenpiteitä arvoketuissa. Näitä ovat esimerkiksi tuotantokäytäntöjen muutokset, hankinnat, innovaatiot, yhteistyö sekä vuoropuhelu päättäjien ja rahoituslaitosten kanssa. Painopiste on toimissa, jotka voivat aidosti edistää luontokadon pysäyttämistä ja luonnon tilan elpymistä – pelkkien asteittaisten tai erillisten parannusten sijaan.

Keskeisenä tavoitteena on yhdenmukaistaa yritystoiminta maailmanlaajuisen luontotavoitteiden (kuten GBF:n) kanssa sekä tukea yhteensopivuutta kehittyvien viitekehysten, kuten TNFD:n ja SBTN:n, välillä. Muuntamalla korkean tason tavoitteet käytännönläheisiksi ja toimialakohtaisiksi teoiksi aloite auttaa yrityksiä ymmärtämään, mitä luontopositiivinen transformaatio tarkoittaa niiden omassa taloudellisessa kontekstissa.

Kokonaisuutena Sector Actions Towards a Nature Positive Future toimii siltana globaalin kunnianhimon ja käytännön muutoksen välillä. Se mahdollistaa koordinoitun toimialajohtajuuden, vähentää pirstaleisuutta ja nopeuttaa yritysten siirtymää kohti luontopositiivista taloutta.

Nature Action Portal on WBCSD:n kehittämä digitaalinen alusta, joka tukee yrityksiä jäsennellyn, uskottavan ja skaalautuvan luontotyön toteuttamisessa. Se auttaa organisaatioita siirtymään korkean tason sitoumuksista käytännön toimeenpanoon kokoamalla yhteen paikkaan ohjeistuksia, työkaluja, tapausesimerkkejä ja polkuja, joiden avulla luonto integroidaan osaksi strategiaa ja liiketoimintaa (WBCSD, 2025).

Portaali on rakennettu yritysten päätöksentekoprosessin ympärille: se auttaa ymmärtämään vaikutuksia ja riippuvuuksia, priorisoimaan toimia sekä juurruttamaan luontonäkökulmat hallintoon, riskienhallintaan, arvoketjuihin ja suorituskyvyn johtamiseen. Se kokoaa WBCSD:n viitekehukset, toimialanäkemykset ja ulkoiset resurssit johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi, mikä vähentää tiedon pirstaleisuutta ja madaltaa toiminnan kynnyksiä erityisesti luontotyön alkuvaiheessa oleville yrityksille.

Nature Action Portal on yhteensopiva johtavien globaalien aloitteiden ja viitekehysten, kuten TNFD:n, SBTN:n ja GBF:n, kanssa. Näyttämällä,

miten eri työkalut, menetelmät ja toimenpiteet kytkeytyvät toisiinsa, portaali auttaa yrityksiä varmistamaan johdonmukaisuuden arvioinnin, tavoitteenasetannan, toimeenpanon ja raportoinnin välillä.

Kokonaisuutena Nature Action Portal toimii käytännön kiihdyttäjänä yritysten luontotyölle: se auttaa rakentamaan sisäistä osaamista, oppimaan vertaisilta ja muuntamaan globaalit luontotavoitteet konkreettisiksi, päätöksenteon kannalta merkityksellisiksi tuloksiksi.

Sitran **Circular Solutions for Nature** -käsikirja (englanniksi) on käytännön opas, jonka tarkoituksena on auttaa yrityksiä hyödyntämään kiertotalouden liiketoimintamalleja luontokadon pysäyttämiseksi ja kääntämiseksi (Sitra, 2024a). Se osoittaa, miten siirtymä lineaarisista tuotanto- ja kulutusmalleista kiertotalouteen voi vähentää ekosysteemeihin kohdistuvia paineita ja samalla luoda uutta arvoa. Käsikirja selkeyttää kiertotalouden ja luonnon välistä yhteyttä ja asemoi kiertotalousratkaisut keskeisiksi työkaluiksi luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen juurisyiden ratkaisemiseksi globaaleissa arvoketjuissa.

Käsikirjan pohjana on selkeä kolmivaiheinen toimintakehikko. Yrityksiä ohjataan tunnistamaan ja priorisoimaan kriittisimmät luontovaikutuksensa, soveltamaan soveltuvia kiertotalouden liiketoimintamalleja näiden vaikutusten vähentämiseksi sekä suunnittelemaan käytännön transformatiopolku, joka rakentuu yrityksen kyvykkyyksien ja kumppanuuksien varaan. Käsikirja esittelee kuusi kiertotalouden liiketoimintamallia muutoksen vipuvarsina ja tarjoaa konkreettista ohjeistusta erityisesti neljälle paljon maata käyttävälle (maankäyttöintensiiviselle) sektorille: rakennukset ja rakentaminen, kuidut ja tekstiilit, ruoka ja maatalous sekä metsätalous. Rakenteensa kautta käsikirja tukee yrityksiä muuntamaan luontotavoitteet toteuttamiskelpoisiksi strategioiksi, jotka yhdistävät vastuullisuuden ja pitkän aikavälin liiketoiminnan resilienssin.

Suomessa kehitetään **vapaaehtoisia luontoarvomarkkinoita** luomaan taloudellisia kannustimia luonnon monimuotoisuuden suojeluun ja ennallistamiseen. Malli perustuu todennettuihin ja mitattaviin luontotuloksiin. Mittayksikkönä käytetään luontoarvohehtaareja, joilla kuvataan esimerkiksi elinympäristöjen ennallistamisen avulla saavutettuja parannuksia (YM, ei pvm.).

Suomen hallitus rakentaa näille markkinoille kansallista viitekehystä, joka sisältää selkeät kriteerit, varmennusjärjestelmät ja kansallisen rekisterin luontohyvityksille. Vapaaehtoisten hiilimarkkinoiden tavoin viitekehys mahdollistaa sen, että yritykset voivat ostaa todennettuja luontohyvityksiä osoittaakseen luontoposiitivista panosta tai hyvittääkseen jäljelle jääviä ekologisia vaikutuksiaan. Tämä kanavoi yksityistä rahoitusta julkisen luontotyön rinnalle. Yrityksille luontoarvomarkkinat tarjoavat käytännön mekanismin luontotoimien rahoittamiseen ja tulosten osoittamiseen osana laajempaa luontostrategiaa, mikä täydentää yritysten omia maankäyttö- ja toimitusketjutoimia (YM, ei pvm.).

Kiertotalouden liiketoimintamallit luontokadon torjunnassa

Circular Solutions for Nature -käsikirjan lisäksi Sitra kokosi listan 30 eurooppalaisesta yrityksestä (englanniksi). Nämä esimerkit osoittavat, miten kiertotalouden liiketoimintamalleilla voidaan käytännössä puuttua luontokadon juurisyihin ja luoda samalla taloudellista arvoa (Sitra, 2024b). Lista julkaistiin World Circular Economy Forum 2024 -tapahtumassa. Listaus keskittyy toimialoihin, joilla on erityisen suuret luontovaikutukset: ruoka- ja maataloussektoriin, rakentamiseen, kuituihin ja tekstiileihin sekä metsätalouteen.

Listalla esitellään ratkaisuja, jotka vähentävät ekosysteemeihin kohdistuvia paineita neitseellisten raaka-aineiden käyttöä vähentämällä, materiaalien elinkaarta pidentämällä ja luonnonjärjestelmiä elvyttämällä. Yhdessä käsikirja ja yrityslista havainnollistavat, miten kiertotalous voi toimia konkreettisena toimeenpanopolkuna yritysten luontositoumuksille.

Listalle valitut yritykset edustavat laajaa kirjoa eri kokoisia yrityksiä, eri maita ja erilaisia liiketoimintamalleja. Tämä korostaa, että kiertotalousratkaisut soveltuvat hyvin erilaisiin konteksteihin. Listalta on poimittu neljä havainnollistavaa esimerkkiä.

Suomalainen **Origin by Ocean** toimii kiertotalouden ja ekosysteemien ennallistamisen rajapinnassa. Yritys kerää haitallisia leväkukintoja – jotka voivat aiheuttaa merkittäviä uhkia meriluonnon monimuotoisuudelle – ja jalostaa biomassan korkean arvon ainesosiksi kosmetiikkaan, elintarvikkeisiin ja muihin käyttökohteisiin. Muuntamalla ympäristöongelman resurssiksi yritys vähentää meriympäristöihin kohdistuvia paineita ja korvaa samalla neitseellisten biologisten raaka-aineiden tarvetta.

Suomalainen **Infinited Fiber** toimii tekstiilisektorilla ja tarjoaa kiertotalouteen perustuvan ratkaisun, jossa jätetekstiileistä valmistetaan uutta, korkealaatuista tekstiilikuitua. Korvaamalla neitseellisen kuitutuotannon uusiokuiduilla yritys vähentää tarvetta laajoja maa-aloja vaativalle puuvillanviljelylle sekä siihen liittyvälle veden käytölle ja kemikaalipanoksille. Pitämällä olemassa olevat tekstiilimateriaalit kierrossa Infinited Fiber auttaa puuttumaan tekstiilisektorin luontokadon keskeisiin ajureihin, jotka liittyvät maankäytön muutoksiin, luonnonvarojen ottamiseen ja saastumiseen.

Alankomaalainen **Corbion** osoittaa, miten kiertotalouden liiketoimintamalleja voidaan soveltaa teollisessa mittakaavassa. Yritys kehittää biopohjaisia ainesosia ja materiaaleja, jotka korvaavat fossiilisia sekä luonnonvaraintensiivisiä panoksia elintarvike-, maatalous- ja materiaalmarkkinoilla. Hyödyntämällä uusiutuvia raaka-aineita ja teollisuuden sivuvirtoja Corbion vähentää riippuvuutta luonnonvarojen alkutuotannosta ja auttaa pienentämään maankäyttöön kohdistuvia paineita useissa arvoketjuissa.

Suomalainen **Parmaco** toimii rakennussektorilla ja tarjoaa kiertotalouteen perustuvia modulaarisia rakennuksia, jotka on suunniteltu pitkäaikaiseen uudelleenkäyttöön, siirrettävyyteen ja muunneltavuuteen. Malli pidentää rakennusosien käyttöikää, sillä samat rakenteet voivat palvella useita eri käyttötarkoituksia ja sijainteja elinkaarensa aikana. Tämä vähentää neitseellisten materiaalien ottoa ja maankäytön tarvetta. Minimoimalla rakennusjätteen ja välttämällä kertaluonteista, paikkasidonnaista rakentamista Parmacon lähestymistapa auttaa lieventämään ekosysteemeihin kohdistuvia paineita, jotka liittyvät raaka-ainetarpeeseen ja maankäytön muutoksiin – kahteen keskeiseen luontokadon ajuriin.

Yhdessä nämä esimerkit havainnollistavat, miten kiertotalousratkaisut muuttavat luontositoumukset konkreettisiksi liiketoimintakäytännöiksi. Sen sijaan, että keskityttäisiin ainoastaan kompensointiin tai ennallistamiseen, yritykset osoittavat, miten luontokadon ehkäiseminen jo alkulähteellä – vähentämällä luonnonvarojen ottoa, välttämällä maankäytön muutoksia ja suunnittelemalla hukka ja jäte pois – voi muodostua kilpailukykyisten ja kriisinkestävyttä (resilienssiä) vahvistavien liiketoimintamallien olennaiseksi osaksi. Tämä vahvistaa kiertotalouden roolia käytännön toimeenpanopolkuna yrityksille, jotka haluavat edetä luontotavoitteissaan ja -sitoumuksissaan.

ESIMERKIT

3.2.4 Raportoi

TNFD:n riskienhallinta- ja raportointiviitekehys rakentuu LEAP-menetelmän kaltaisten arviointilähestymistapojen varaan. Se tarjoaa maailmanlaajuisen ja markkinalähtöisen rakenteen, jonka avulla yritykset ja rahoituslaitokset voivat tunnistaa, arvioida, hallita ja raportoida luontoon liittyviä riippuvuuksiaan, vaikutuksiaan, riskejään ja mahdollisuuksiaan. Tavoitteena on tehdä luonnosta näkyvä osa päätöksentekoa (TNFD, 2023a). Viitekehys on tieteeseen pohjautuva, linjassa Kunmingin–Montrealin maailmanlaajuisen luonnon monimuotoisuuden kehyksen kanssa ja suunniteltu tukemaan pääomavirtojen siirtymää luontoa heikentävistä vaikutuksista kohti luontoposiitiivisia tuloksia.

TNFD-viitekehys noudattaa TCFD-viitekehyksen (Task Force on Climate-related Financial Disclosures) rakennetta ja perustuu neljään raportointipilariin: hallinto, strategia, riskien ja vaikutusten hallinta sekä mittarit ja tavoitteet. Rakenne mahdollistaa luontonäkökulmien integroinnin yrityksen olemassa oleviin riskienhallinnan, strategisen suunnittelun ja raportoinnin prosesseihin. Samalla se tuottaa päätöksenteon kannalta hyödyllistä tietoa sijoittajille, rahoittajille ja muille sidosryhmille. Suositukset ovat vapaaehtoisia, mutta niiden vaikutusvalta kasvaa: ne ohjaavat sääntelyn kehitystä ja vastuullisuusstandardeja useilla lainkäyttöalueilla.

Kytkemällä luontoon kohdistuvat vaikutukset taloudellisiin riskeihin ja strategiaan mahdollisuuksiin TNFD-viitekehys tarjoaa yhteisen kielen. Sen avulla luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemeihin liittyvät kysymykset voidaan kääntää osaksi tavanomaista liiketoiminta- ja rahoituspäätöksentekoa, mikä tukee kriisinkestävämpää ja kestävämpää taloudellista toimintaa.

Eurooppalainen kestävyysraportointistandardi ESRS E4 (Luonnon monimuotoisuus ja ekosysteemit) on CSR-direktiivin mukainen standardi. Se velvoittaa yritykset raportoimaan vaikutuksistaan, riippuvuuksistaan sekä niistä riskeistä ja mahdollisuuksista, joita luonnon monimuotoisuuden muutokset aiheuttavat. Standardin tavoitteena on tehdä yritysten luontosuhteista läpinäkyviä. ESRS E4 on linjassa GBF:n ja EU:n biodiversiteetti-strategian kanssa, ja se ankkuroi luontonäkökulmat osaksi EU:n laajuista kestävyys- ja talousraportointia (Euroopan komissio, 2023).

ESRS E4 -standardia sovelletaan vain silloin, kun luonnon monimuotoisuus ja ekosysteemit tunnistetaan olennaisiksi aiheiksi kaksoisolennaisuusarvioinnissa. Standardi kattaa sekä yrityksen vaikutukset luontoon että luonnon heikentymisen vaikutukset yrityksen taloudelliseen suoriutumiseen. Kun teema on todettu olennaiseksi, yrityksen tulee kuvata luontonäkökohtien integraatio strategiaan ja liiketoimintamalliin, selittää prosessit vaikutusten, riskien ja mahdollisuuksien hallitsemiseksi sekä raportoida aiheeseen liittyvät toimintaperiaatteet (politiikat), toimet ja resurssit.

Standardi korostaa arvoketjun kattavuutta ja paikkasidonnaisuutta, mikä heijastaa luontokysymysten paikallista luonnetta.

Standardi edellyttää myös luonnon monimuotoisuuteen ja ekosysteemimuutoksiin liittyvien tavoitteiden, mittareiden ja ennakoitujen taloudellisten vaikutusten raportointia. Tämä parantaa vertailtavuutta ja tarjoaa sijoittajille sekä muille sidosryhmille päätöksenteon kannalta hyödyllistä tietoa. Muuntamalla monimutkaiset luontovaikutukset jäsennellyksi raportoinniksi ESRS E4 asemoi luonnon monimuotoisuuden ydinliiketoiminnan kysymykseksi vapaaehtoisen ympäristöteeman sijaan. Samalla se vahvistaa CSRD:n tavoitetta asettaa kestävyysraportointi samalle viivalle talousraportoinnin kanssa sekä kiihdyttää siirtymää kohti luontoposiitiivisempaa liiketoimintaa Euroopassa.

Taulukko 1: Kooste luontotyön vaiheisiin kytkeytyvistä viitekehysistä ja työkaluista

Vaihe	Viitekehys/työkalu	Rooli
Arvioi	TNFD LEAP Sustain – The Nature Tools Compass JYU luontojalanjälkityökalu	Vaikutuksien, riippuvuuksien, riskien ja mahdollisuuksien tunnistaminen ja priorisointi
Sitoudu	SBTN	Tieteeseen pohjautuvien tavoitteiden asettaminen
Uudista	BfN Sector Actions WBCSD Nature Action Portal Sitra Circular Solutions for Nature Luonnonarvomarkkinat	Toimeenpano, liiketoimintamallien muutos
Raportoi	TNFD ESRS E4 (CSRD)	Läpinäkyvyyden, vertailtavuuden ja uskottavuuden takaaminen

Ilmasto- ja luontoriskien yhdistäminen TCFD–TNFD-yhdistelmäraportoinnin avulla

AP2 ja AP7 (Ruotsin kansalliset eläkerahastot)

Ruotsin kansalliset eläkerahastot AP2 ja AP7 tarjoavat kansainvälisesti johtavia esimerkkejä siitä, miten TNFD:n mukainen raportointi voidaan integroida olemassa olevaan TCFD-ilmastoriskiraportointiin. Näin luontoon liittyvät riippuvuudet, vaikutukset, riskit ja mahdollisuudet saadaan näkyväksi osaksi tavanomaista rahoituspäätöksentekoa. Koko markkinan kattavina pitkän aikavälin omistajina molemmat rahastot tunnistavat selkeästi luontokadon ja ilmastonmuutoksen toisiinsa kytkeytyvinä systeemisinä riskeinä, joita ei voi hallita ainoastaan hajauttamalla, vaan joita on hallittava aktiivisesti salkkutasolla (AP2, 2024; AP7, 2024).

AP2 oli maailman ensimmäisten suursijoittajien joukossa, joka julkaisi yhdistetyn ilmasto- ja luontoraportin. Se on linjassa sekä TCFD- että TNFD-viitekehysten kanssa. Vuosia jatkuneen ilmastoraportoinnin pohjalta AP2 laajensi raportointiaan vuosina 2023–2024 kattamaan biodiversiteetin ja laajemmat luontoriskit koko sijoitussalkkussaan. Rahasto soveltaa kaksoisolennaisuuden periaatetta tarkastellen sekä sitä, miten ilmasto- ja luontoriskit vaikuttavat salkun tuottoihin, että sitä, miten sijoitukset vaikuttavat ekosysteemeihin. Luontoaiheita, kuten metsäkatoa, maankäytön muutoksia ja vedenkäyttöä, käsitellään ilmastosiirtymäriskien ja fyysisten riskien rinnalla osana johdonmukaista riskienhallintaa.

AP2:n integroitu raportointi osoittaa, miten TNFD voi hyödyntää TCFD-pohjaisia hallinnon ja strategian prosesseja. Tämä vähentää monimutkaisuutta organisaatioissa, jotka raportoivat jo ilmastosta. Rahasto käyttää kehittyviä työkaluja (kuten ENCORE) arvioidakseen salkun altistumista luontoriskeille, priorisoidakseen korkean riskin toimialoja ja ohjatakseen vuoropuhelua yritysten kanssa. Yhdistämällä ilmasto- ja luontoraportoinnin AP2 korostaa, miten biodiversiteetin heikkeneminen voi vahvistaa ilmastoriskejä ja heikentää salkun pitkän aikavälin resilienssiä.

AP7 täydentää lähestymistapaa painottamalla aktiivista omistajuutta. Se on toteuttanut TNFD-arvioiteja keskittyen erityisesti metsäkatoon ja biodiversiteettiin taloudellisesti olennaisina riskeinä. Havaintoja hyödynnetään äänestyslinjausten, aktiivisen omistajaohjauksen ja yritys vuoropuhelun ohjaamisessa. AP7:n raportointi osoittaa, miten TNFD voi tukea pääomavirtojen siirtymistä pois ekosysteemejä heikentävistä toiminnoista kohti luontopositiivisempia käytäntöjä.

Yhdessä AP2 ja AP7 havainnollistavat, ettei TNFD ole erillinen saareke, vaan luonteva jatke ilmastoriskien hallinnalle. Niiden työ osoittaa, miten ekologisen heikkenemisen ja taloudellisen riskin keskinäisriippuvuudet voidaan integroida kattavaksi, päätöksentekoa palvelevaksi tiedoksi.

4. Toimialakohtaiset luonnon monimuotoisuuden tiekartat Suomessa ja niiden rooli yritysten luontotyön tukena

Petteri Orpon hallitusohjelma tavoittelee luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen pysäyttämistä ja kannustaa toimialajärjestöjä laatimaan monimuotoisuustiekartat. Tiekarttojen avulla pyritään tarkastelemaan toimialojen vuorovaikutusta luonnon kanssa ja hahmottelemaan, kuinka toimialat voivat edistää luontopositiivista yhteiskuntaa. Ne ovat toimialatason strategisia viitekehyksiä, jotka määrittelevät tavoitteita ja toimia luontovaikutusten vähentämiseksi, luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseksi ja siirtymän tukemiseksi sekä samalla tukevat viranomaisten politiikkavalmistelua.

Ympäristöministeriö on koonnut yhteenvedon seitsemästä laaditusta tiekartasta (YM, 2025). Yhteenvedon mukaan tiekartat on laadittu toimialalähtöisissä prosesseissa, mikä näkyy merkittävänä vaihteluna siinä, miten vaikutukset, tavoitteet, toimenpiteet ja vastuut on määritelty. Vaikka tämä moninaisuus heijastaa kunkin toimialan erityispiirteitä ja luontovaikutuksia, se myös vaikeuttaa vertailtavuutta ja kokonaisarvioita vaikuttavuudesta. Toisaalta tiekartat osoittavat toimialojen selkeän sitoutumisen luontotyöhön: ne tunnistavat riippuvuuksia ja vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen sekä sitoutuvat luontokadon pysäyttämiseen. Tiekartat ovat kuitenkin nykyisellään kattavuudeltaan ja kypsyydeltään jäljessä toimialojen laatimia vähähiilisyystiekarttoja. Lisäksi viisi vähähiilisyystiekartan laatintua toimialaa ei ole vielä julkaissut luontotiekarttaa. Suomen ympäristökeskus valmistelee parhaillaan tarkempaa arviota monimuotoisuustiekarttojen ominaispiirteistä ja tarkastelee luontotyön lähtökohtia sekä eri toimialoilla esitettyjä tavoitteita, toimenpiteitä ja seurantatapoja.

Vähähiilisyystiekarttaprosessin innoittamina ja hallituksen kannustamina monimuotoisuustiekartat pyrkivät siis auttamaan toimialoja ymmärtämään luontovaikutuksiaan ja -riippuvuuksiaan, jäsentämään luontotoimiaan ja tukemaan yrityksiä siirtymään pitempistä toimista strategisempiin lähestymistapoihin. Tiekarttojen tärkeänä roolina on myös monimutkaisten globaalien viitekehysten, menetelmien ja odotusten tulkitseminen toimialakohtaiseksi ohjeistukseksi, jota yritykset voivat hyödyntää käytännössä. Monille yrityksille – erityisesti pk-yrityksille – tiekartat tarjoavat jäsenneilyn aloituspisteen. Ne keventävät analyttistä taakkaa, joka liittyy olennaisten teemojen tunnistamiseen, priorisointiin ja toimenpiteiden määrittämiseen.

4.1 Luontotiekarttojen tavoitteet ja vaikuttavuus: mitkä ovat onnistuneen tiekartan elementit?

Hyvin toteutettu tiekartta palvelee kahta tarkoitusta. Ensinnäkin se vahvistaa toimialajärjestön omaa ymmärrystä siitä, miten toimiala vaikuttaa luontoon ja on siitä riippuvainen, ja mitkä ovat näistä juontavat merkittävimmät riskit ja mahdollisuudet toimialalle. Vahvistunut ymmärrys auttaa toimialajärjestöä paitsi suoraan tukemaan jäsenyrityksiään myös edistämään toimialan näkökulmat huomioivaa systeemistä muutosta toimintaympäristössä. Toiseksi tiekartta tukee yrityksiä tarjoamalla selkeän, uskottavan ja johdonmukaisen perustan yritysten omalle toiminnalle. Näiden eri tarkoitusten huomioiminen takaa sen, että tiekartasta hyötyvät sekä edelläkävijät että ne, jotka ovat vasta aloittamassa työtään. Edelläkävijät hyötyvät erityisesti toimintaympäristön muuttumisesta mahdollistavampaan suuntaan, kun taas luontotyössään alkupäässä olevat yritykset hyötyvät tiekartan tilannekuvasta ja konkreettisista esimerkeistä.

Tämän arvon tuottamiseksi tiekartan tulisi tarjota johdonmukainen tilanneanalyysi, joka tunnistaa toimialan tärkeimmät vaikutukset, riippuvuudet, riskit ja mahdollisuudet sekä omassa toiminnassa että arvoketjuissa. Tämän jälkeen tiekartan tulisi asettaa toimialan keskeiset tavoitteet ja päämäärät tavalla, joka on linjassa kansallisten ja globaalien luontotavoitteiden kanssa ja huomioida toimialan realiteetit. Tavoitteita tulisi tukea indikaattoreilla, joiden avulla edistymistä voidaan seurata läpinäkyvästi.

Tiekartan tulisi myös kuvata toimialajärjestöltä, yrityksiltä ja muilta sidosryhmiltä edellytettävät toimet. Toimien tulisi keskittyä olennaisimpiin kysymyksiin ja heijastaa lievennyshierarkiaa, samalla kun huomioidaan erot toimialan sisällä. Lopuksi vaikuttava tiekartta kuvaa, miten edistymistä seurataan ja siitä viestitään, mikä mahdollistaa sekä oppimisen toimialan sisällä että vuoropuhelun päättäjien ja muiden sidosryhmien kanssa. Toisin sanoen hyvin laaditun toimialakohtaisen luonnon monimuotoisuuden tiekartan tulisi peilata luvussa 3 yrityksille esitettyä parhaiden käytäntöjen mukaista lähestymistapaa.

4.2 Kansallisen luonnon monimuotoisuusstrategian merkitys vaikuttavalle toimialojen luontotyölle

Monimuotoisuustiekartat osoittavat jo nykyisellään toimialojen merkittävää omistajuutta ja ovat auttaneet käynnistämään tärkeitä keskusteluja luonnon monimuotoisuudesta eri toimialoilla. Ne voidaan nähdä hyvänä ensimmäisenä askeleena toimialojen vastuiden selkeyttämisessä ja yritysten luontotyön tukemisessa.

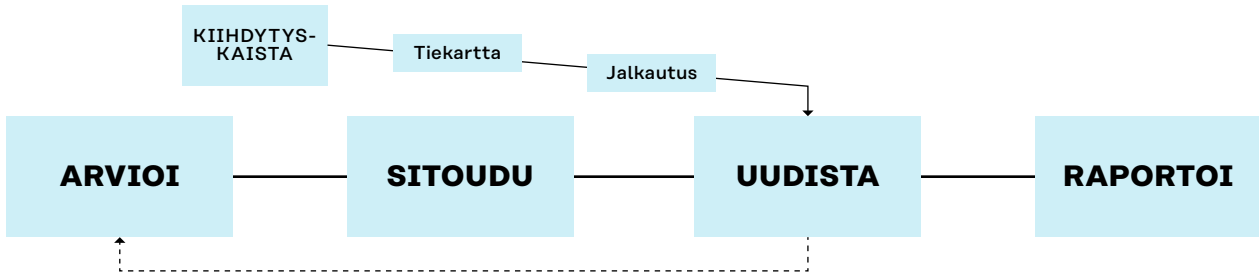
Niissä on kuitenkin merkittäviä puutteita. Suomen Luontopaneeli on todennut, että tiekartat jäävät monilta osin ylätasolle ja niiden tarkentaminen, konkreettisten tavoitteiden ja toimenpiteiden esittely ja tehokas jalokauttaminen olisi tärkeää (Quarshie *et al.*, 2026). Tiekarttojen puutteita selittää osaltaan se, ettei Suomella ole voimassa olevaa kansallista luonnon monimuotoisuusstrategiaa, joka kääntäisi korkean tason luontotavoitteet johdonmukaiseksi kansalliseksi kokonaisuudeksi – ja toimialojen hyödynnettäväksi – sisältäen prioriteetit, määritelmät, tavoitteet ja välitavoitteet.

Kansallisen strategian puuttuminen ei kuitenkaan tarkoita, että suunta olisi epäselvä. Suomi on sitoutunut kansainvälisiin ja EU-tason tavoitteisiin, jotka määrittävät kunnianhimon ja etenemissuunnan. Esimerkiksi Kuning–Montrealin maailmanlaajuinen luonnon monimuotoisuuden kehys sisältää tavoitteita, kuten 30 %:n maa- ja sisävesialueiden suojelu (GBF:n tavoite 3), ja EU:n politiikat, kuten EU:n luonnon monimuotoisuusstrategia ja ennallistamisasetus, tarkentavat vaatimuksia ja aikatauluja Euroopan tasolla. Puuttuva lenkki onkin kansallinen tulkinta, joka sovittaa nämä sitoumukset Suomen kontekstiin, selkeyttää eri vaihtoehtoja ja toiminnan vaiheita sekä tarjoaa yhteisesti sovitun perustan toimialatason tavoitteenasetannalle, indikaattoreille ja toimeenpanopoluille. Ilman tätä selkänöjaa toimialojen on vaikea laatia laadukkaita ja vaikuttavaa toimeenpanoa tukevia tiekarttoja.

4.3 Miten tiekartat tukevat luontotoimien nopeaa käynnistämistä

Toimialakohtaiset tiekartat voivat parhaimmillaan merkittävästi kiihdyttää yritysten luontotyötä, jos ne on laadittu riittävän laadukkaasti. Tunnistamalla yhteiset prioriteetit ja tuomalla esiin tärkeimpiä toimenpiteitä ja toimialalle soveltuvia mahdollisuuksia tiekartat vähentävät yritysten tarvetta tehdä vastaavat analyysit itsenäisesti. Tämä on erityisen arvokasta pk-yrityksille, joilta voi puuttua resursseja, dataa tai osaamista kattavien DIRO-arviointien tekemiseen tai useiden globaalien viitekehysten hallintaan. Vahva tiekartta voi siten toimia käytännön kiihdytyskaistana, jonka avulla yritykset voivat panna toimeen vaikuttavia luontotoimia samalla kun syventävät yritys kohtaista arviointiaan ajan myötä.

Kuva 4. Tiekartan mahdollistama kiihdytyskaista

Toimialakohtainen luonnon monimuotoisuuden tiekartta voi toimia yrityksille kiihdytyskaistana kohti uudista-vaihetta (toimeenpanoa), kun se kokoaa yhteen yhteisen tilannekuvan ja priorisoidut toimenpiteet sekä tukee niiden vaiheistamista. Kuvassa yritysten vaiheittainen etenemispolku (arvioi–sitoudu–uudista–raportoi) on esitetty yhtenä kokonaispolkuna, jota täydentää kiihdytyskaista kahdessa askeleessa: (1) toimialan tiekartta ja (2) tiekartan jalkauttaminen yrityksiin (esim. koulutusten, työpajojen, käytännön työkalujen ja vertaisoppimisen avulla). Kiihdytyskaista voi nopeuttaa siirtymää konkreettisiin toimiin, mutta se ei korvaa yrityksen omaa työtä arvioi- ja sitoudu-vaiheissa: vaikuttava toimeenpano edellyttää, että yritys tunnistaa ja priorisoi omat vaikutuksensa ja riippuvuutensa sekä kytkee tiekartan suositukset omiin tavoitteisiinsa, päätöksentekoon ja resursointiin. Nuoli uudista-vaiheesta takaisin polun alkuun kuvaa tätä iteratiivisuutta ja tarvetta täydentää toimialan ohjeistusta yrityskohtaisella analyysillä ja oppimisella.

Yksi konkreettinen esimerkki käytännönläheisestä tiekartasta on Rakennusteollisuus RT:n biodiversiteettitiekartta. Tiekartta auttaa toimenpiteiden tunnistamisessa, koska se jäsentää toimet ymmärrettävästi. Toimet on ryhmitelty sekä luontokadon keskeisten ajureiden että lievennyshierarkian (vältä–vähennä–ennallista ja hoida –kompensoi) mukaan, mikä auttaa yrityksiä etenemään yleisistä tavoitteista vaiheistettuun toteutukseen. Tiekartta esittää myös joukon keskeisiä indikaattoreita eri ajureille ja niihin liittyville teemoille, mikä mahdollistaa johdonmukaisemman seurannan ja paremman vertailtavuuden toimialan sisällä. (RT, 2023)

RT:n tiekartta tunnistaa rakentamistoiminnan monipuolisuuden erotelemalla toimet ja vastuut toimialoittain (talonrakentaminen, tuoteteollisuus ja infra) sekä arvoketjun vaiheittain, mikä helpottaa yrityksiä tunnistamaan itselleen tärkeimmät asiat. Tiekartta tukee toimeenpanoa myös vaiheistamalla toimia esimerkiksi lyhyen ja pidemmän aikavälin painopisteiden kautta. Tämä auttaa yrityksiä valitsemaan tärkeimmät toimet, varaamaan niihin tarvittavat resurssit ja huomioimaan luonnon monimuotoisuuden investointipäätöksissä. Tiekartta tekee myös selväksi, että toimeenpano ei ole ainoastaan yksittäisten yritysten, vaan myös tilaajien, suunnittelijoiden, rahoittajien, viranomaisten ja muiden arvoketjun sidosryhmien varassa. Se myös täsmentää kunkin ryhmän odotuksia ja toimeenpanon edellytyksiä (kuten datan saatavuus, hankintakäytännöt, lupaprosessit ja muut yhteiset edellytykset). Lisäksi tiekartta käsittelee luontotyötä

jatkuvasti kehittyvänä prosessina. Toimeenpano edellyttää jatkuvaa seurantaa, oppimista ja säännöllisiä päivityksiä sitä mukaa, kun data, sääntely ja hyvät käytännöt kehittyvät.

Toimialojen monimuotoisuustiekartat tarjoavat tärkeän perustan koor-dinoidulle ja vaikuttavammalle luontotyölle, mutta tarvitsevat päivitystä, jotta ne tukisivat paremmin yritysten tarpeita ja olisivat linjassa kehittyvien globaalien odotusten sekä kansallisen politiikkasuunnan kanssa. Seuraava luku kuvaa, miten päivitysprosessin voisi toteuttaa, mikä on valtion rooli ja miten vahvistetut analyysi- ja tukimekanismit voivat kiihdyttää siirtymää kohti luontoposiitivisia yrityskäytäntöjä.

Kun tiekartta ei riitä – yritysten tukeminen käytännössä

Hyvin laadittu luonnon monimuotoisuuden tiekartta voi tukea merkittävästi toimialan yrityksiä jäsentämällä luontoon liittyvää työtä, arvioimalla vaikutuksia, riippuvuuksia, riskejä ja mahdollisuuksia sekä tarjoamalla tukea tavoitteiden asetantaan. Yritykset tarvitsevat kuitenkin usein myös osaamisen vahvistamista, konkreettista tukea ja vertaistukeen perustuvaa oppimista. Vahva tiekartta antaa toimialajärjestöille paremmat edellytykset tarjota myös tätä lisätukea.

Syksyllä 2025 Sitra käynnisti hankkeen toimialajärjestöjen tiekarttojen toimeenpanon vahvistamiseksi ja järjestöjen jäsenyritysten osaamisen kehittämiseksi. Yhdessä Rakennusteollisuus RT:n kanssa Sitra pilotoi koulutusohjelmaa, jonka tarkoituksena oli jalkauttaa toimialajärjestön luonnon monimuotoisuuden tiekarttaa yritystason toiminnaksi. Ohjelma perustui vuonna 2023 laadittuun tiekarttaan, mutta siinä huomioitiin myös toimintaympäristön muutokset – mukaan lukien sääntelyn kehitys – joita oli tapahtunut tiekartan julkaisemisen jälkeen. Koulutuksen tavoitteena oli ohjata yrityksiä kohti konkreettisia toimenpiteitä, jotka vahvistavat luonnon monimuotoisuutta, syventävät tiekartassa tunnistettuja toimia ja kannustavat uusiin ideoihin. Koulutuksessa järjestettiin tiekarttaan pohjautuen seitsemän tietoisuutta ja kaksi työpajaa. Koulutuksen aikana osallistujat laativat yrityskohtaisen luontokäsikirjan, johon koottiin suunnitelma työn jatkamiseksi koulutuksen jälkeen.

Osallistujat pitivät koulutusta onnistuneena. Yhtenä keskeisenä tekijänä voidaan arvioida olevan se, että taustalla oleva tiekartta oli jo tunnistanut keskeisimmät toimenpiteet luontokadon ehkäisemiseksi ja huomionut toimialan eri alasegmentit – talonrakentamisen, tuoteteollisuuden ja infran. Suuri osa analyttisestä pohjatyöstä oli tehty tiekarttaproessin aikana, mikä helpotti koulutuskokonaisuuden suunnittelua ja toteutusta. Vaikka koulutuksessa pyrittiin tarjoamaan konkreettisia esimerkkejä ja selkeää jäsentelyä luontotyölle, osa yrityksistä koki, että ne olisivat hyötäneet vielä konkreettisemmista esimerkeistä sekä tarkemmin johdetuista riskeistä, mahdollisuuksista sekä tavoitteista. Tämä heijastelee luvussa 2 esitettyjä havaintoja, mutta asettaa tiekartalle kovempia vaatimuksia.

Sitra aikoo toistaa koulutuksen toisen toimialajärjestön kanssa vuoden 2026 aikana, jonka jälkeen koulutusten opit kootaan yhteen. Lisäksi Rakennusteollisuus RT selvittää mahdollisuutta jatkaa koulutusten järjestämistä omille yrityksilleen.

5. Suositukset yritysten tukemisen vahvistamiseksi

Luvun 4 analyysi osoittaa, että Suomen toimialakohtaiset luonnon monimuotoisuuden tiekartat tarjoavat hyvän lähtökohdan koordinoitulle toiminnalle, mutta niitä tulee kehittää, jotta ne tukisivat täysimääräisesti luontotyötä yksittäisten yritysten tasolla. Tunnistetut puutteet ovat ymmärrettäviä kansallisen luonnon monimuotoisuusstrategian uupuessa, mutta ne rajoittavat tiekarttojen mahdollisuuksia ohjata yrityksiä ja tukea kansallista suunnittelua. Tässä luvussa kuvataan, miten Suomi voi vahvistaa yritysten luontotyön edellytyksiä viimeistelemällä kansallisen viitekehysten, päivittämällä toimialakohtaiset tiekartat, vahvistamalla toimeenpanon tukea sekä parantamalla data- ja tietoperustaa.

5.1 Viimeistellään selkeä kansallinen viitekehys ohjaamaan yritysten luontotyötä

Uskottavan kansallisen luonnon monimuotoisuusstrategian kehittäminen on keskeistä, jotta Suomi voi täyttää Kunming–Montrealin maailmanlaajuisen luonnon monimuotoisuuden kehysten mukaiset sitoumuksensa. Strategia tarjoaa kansallisen suunnan, prioriteetit ja tavoitteet, joihin toimialakohtaiset tiekartat voitaisiin kytkeä – kuten luvun 4 tiekartta-analyysi korostaa. Ilman tätä selkänöjaa yrityksille ja toimialajärjestöille on epäselvää, millaista kunnianhimon tasoa edellytetään, miten kansalliset tavoitteet kääntyvät toimialatason odotuksiksi ja miten toimet tulisi suunnata johdonmukaisesti. Samalla sijoittajien, sääntelyn ja vapaaehtoisten aloitteiden (kuten TNFD:n ja SBTN:n) odotukset kasvavat, mikä lisää tarvetta selkeämmälle kansalliselle ohjaukselle, joka auttaa yrityksiä navigoimaan tässä kokonaisuudessa. Hyvin suunniteltu kansallinen monimuotoisuusstrategia ei siten tukisi vain Suomen kansainvälisiä raportointivelvoitteita, vaan vahvistaisi myös yritysten kykyä toimia ennakoivasti ja kansallisten luontoprioriteettien mukaisesti. Tämä vastaisi suoraan myös luvun 2 haastatteluissa nousseisiin havaintoihin, joiden mukaan sekä yritykset että toimialajärjestöt korostivat tarvetta selkeämmälle ja vakaammalle ohjeistukselle kunnianhimon tasosta, odotuksista ja kehittyvien vaatimusten käytännön tulkinnasta.

Kansainväliset organisaatiot Business for Naturen ja Finance for Biodiversity Foundationin johdolla ovat vedonneet hallituksiin, jotta ne täydentäisivät kansallisia biodiversiteettistrategioita luontopositiivisilla etenemispoluilla (Nature Positive Pathways, NPP), jotka tarjoavat

toimialakohtaista ohjeistusta (Business for Nature, 2026). Suomen monimuotoisuustiekarttojen on tarkoitus palvella tämänkaltaista roolia, mutta ne tulisi päivittää, jotta ne kykenevät vastaamaan kehittyviin odotuksiin ja kääntämään kansalliset tavoitteet paremmin toimialakohtaisiksi toimiksi. Tiekarttojen päivitysten yhteensovittaminen kansallisen luonnon monimuotoisuusstrategian valmistelun ja, soveltuvin osin, NPP-ajattelun kanssa auttaisi varmistamaan johdonmukaisuutta kansallisen strategian, toimialakohtaisen ohjeistuksen ja yritystason toiminnan välillä.

5.2 Päivitetään toimialakohtaiset luonnon monimuotoisuuden tiekartat ministeriövetoisessa prosessissa

Tiekarttojen päivittämisen tarve seuraa suoraan luvussa 4 kuvatuista puutteista. Osasta tiekartoista puuttuu kattava toimialan DIRO-analyysi, osa tarjoaa liian vähän konkreettisia toimenpiteitä tai indikaattoreita, ja moni hyötyisi selkeämmästä priorisoinnista. Päivitykset vahvistaisivat merkittävästi yrityksille tarjolla olevaa ohjeistusta ja varmistaisivat, että toimialakohtainen työ on linjassa Suomen kehittyvän kansallisen strategian kanssa.

Kuten luvussa 3 todetaan, yritykset tarvitsevat vaiheittaisen polun arvioinnista toimeenpanoon ja raportointiin. Luvun 2 haastatteluissa puolestaan korostui konkreettisten toimenpiteiden, indikaattorien ja toimialakohtaisten prioriteettien tarve. Tiekarttojen päivittäminen olisi tehokas tapa jäsenellä yrityksille vaiheittainen toimintatapa ja vastata tukitarpeisiin.

Suomella on vahva esimerkki, jonka varaan rakentaa. Toimialojen vähähiilisyystiekartat – jotka laadittiin ensimmäisen kerran vuonna 2020 – päivitettiin onnistuneesti vain muutamaa vuotta myöhemmin ministeriövetoisessa prosessissa. Prosessi osoitti, että selkeä ohjeistus, aikataulu ja vuoropuhelu toimialojen välillä voi tuottaa korkealaatuisia ja vertailukelpoisia lopputuloksia. Päivitetyt vähähiilisyystiekartat ovat sittemmin vaikuttaneet kansallisten ilmasto- ja energiastrategioiden muotoutumiseen. Vastava ministeriövetoinen prosessi toisi tarvittavan selkeyden ja koordinaation monimuotoisuustiekarttojen päivittämiseen ja varmistaisi, että syntyvät analyysit ovat vakavasti otettavia ja hyödyllisiä niin yrityksille kuin päätöksentekijöille.

Ministeriön tulisi määritellä tiekarttojen päivitykselle ylätason odotukset, mukaan lukien ohjeistus skenaarioiden käyttöön, tavoitteenasetannan ja indikaattorivalinnan periaatteet sekä johdonmukainen lähestymistapa DIRO-analyysiin. Kehikon tulisi olla riittävän joustava, jotta se huomioi toimialojen erot, mutta samalla riittävän selkeä varmistamaan vertailtavuus, politiikkarelevanssi ja vaikuttava toimeenpano. Koska tiekarttaprosessi on vapaaehtoinen ja tyyppillisesti toimialajärjestöjen itsensä rahoittama,

vaatimusten on oltava oikeasuhtaisia, jotta osallistuminen on laajaa myös toimialoilla, jotka eivät ole vielä tehneet pitkään työtä luonnon monimuotoisuuden kysymysten parissa.

Päivitysprosessi voi samalla käynnistää syvemmän yhteistyön ja tiiviimmän vuoropuhelun yksityisen ja julkisen sektorin välillä. Tämä yhteistyö mahdollistaisi hyödyllisten viitemateriaalien ja parhaiden käytäntöjen jakamisen sekä erilaisten osaamisverkostojen rakentamisen. Sen avulla voitaisiin myös seurata, kuinka tiekarttoja pannaan toimeen ja kuinka niiden ja kansallisten tavoitteiden saavuttamisessa edetään.

5.3 Tuetaan tiekarttojen toimeenpanoa osaamista vahvistavilla toimilla

Tiekarttojen päivittäminen on välttämätöntä, mutta ei yksin riittävää. Yritykset tarvitsevat konkreettisempaa tukea, jotta ne voivat kääntää päivitetyn ohjeistuksen uskottaviksi käytännön toimiksi. Sitran ja Rakennusteollisuus RT:n vuonna 2025 pilotoima koulutusohjelma osoitti, miten kohdennettu osaamisen vahvistaminen voi auttaa yrityksiä siirtymään tiekarttaohjeistuksesta konkreettisiin toimenpiteisiin. Ohjelman mahdollisti kattava tiekartta, joka oli jo tunnistanut keskeisimmät toimet ja huomionoinut toimialan toimintojen moninaisuuden. Toimialajärjestöjen koulutuksia ja muita yritysten osaamista kehittäviä toimia tulisi lisätä.

Suositus heijastaa suoraan haastatteluissa esiin nousseita havaintoja (luku 2), joissa yritykset – erityisesti pk-yritykset – korostivat käytännöllisen asiantuntijatuken, konkreettisten esimerkkien ja vertaisoppimisen tarvetta, jotta erilaiset viitekehukset ja työkalut voidaan kääntää toiminnaksi.

Koulutustoiminnan suunnitteluun tulisi ottaa mukaan myös keskeiset yritysverkostot ja muut toimialakohtaista koulutusta tarjoavat organisaatiot, jotta toimialajärjestöjen koulutus voisi täydentää ja vahvistaa olemassa olevaa yritysten luontotyötä tukevaa koulutustarjontaa. Osallistava toimintatapa auttaisi yhdenmukaistamaan eri koulutusaloitteita toimialan tavoitteiden mukaisesti ja kehittämään tarjontaa yrityksille, jotka tarvitsevat käytännön ohjausta. Tulevien koulutusohjelmien tulisi pohjautua vahvistettuihin tiekarttoihin ja tarjota yrityksille käytännön esimerkkejä, työkaluja ja vertaisoppimisen mahdollisuuksia. Tämä on erityisen tärkeää pk-yrityksille, joilta voi puuttua resursseja omien analyysien tekemiseen tai monimutkaisten viitekehysten tulkintaan. Laadukas jalkauttaminen varmistaa, että parempien tiekarttojen hyödyt näkyvät konkreettisena edistymisenä myös käytännössä.

5.4 Vahvistetaan kansallista luontodataa ja tietopohjaa

Datan ja tietopohjan vahvistaminen on olennaista sekä tiekarttojen kehittämiseksi että yritystason toiminnalle. Monet nykyisissä tiekartoissa tunnistetut analyttiset puutteet – erityisesti globaaleihin arvoketjuihin ja ekosysteemien tilaan liittyvät – heijastavat laajempia kansallisia haasteita luontodatan saatavuudessa ja yhteensovittamisessa. Yksittäinen toimiala tai organisaatio ei voi ratkaista näitä haasteita yksin. Tarvitaan koordinoitua työtä tutkimuslaitosten, toimialajärjestöjen, yritysten ja julkisten toimijoiden kesken, jotta datan saatavuutta, vertailtavuutta ja käytettävyyttä voidaan parantaa. Tämä vastaa myös yhteen haastatteluissa (luku 2) kaikkein johdonmukaisimmin esiin nousseista esteistä: pääsy luotettavaan ja vertailukelpoiseen dataan on rajallista, erityisesti globaaleissa arvoketjuissa, mikä rajoittaa yritysten mahdollisuuksia toteuttaa luvussa 3 kuvattuja arvioi- ja raportoi-vaiheita.

Vahvempi tietopohja tukisi parempaa priorisointia, uskottavampia DIRO-analyyseja ja tarkoituksenmukaisten toimialakohtaisten indikaattorien kehittämistä. Se parantaisi myös läpinäkyvyyttä ja helpottaisi edistymisen seurantaan toimialojen välillä. Pitkällä aikavälillä kansallisen datainfrastruktuurin vahvistaminen on tärkeää, jotta Suomen luonnon monimuotoisuusstrategia, toimialakohtaiset tiekartat ja yritystason toimet pysyvät linjassa ja vahvistavat toisiaan.

Ekosysteemitilinpidon rooli luontotiedon lähteenä yrityksille

Tämän hankkeen rinnalla Sitra toteutti erillisen hankkeen ekosysteemitilinpitoon (SEEA EA) liittyen. Molemmat hankkeet liittyivät samaan kokonaisuuteen, jota rahoitettiin EU:n teknisen tuen välineellä (Technical Support Instrument).

Ekosysteemitilinpidon hyödyntämiseen ja toteuttamiseen keskittyneessä hankkeessa ministeriöiden, tutkimuslaitosten, yritysten ja etujärjestöjen edustajat tunnistivat erilaisia päätöksentekotilanteita, joissa tilinpidon tietoja voitaisiin hyödyntää. Vaikka YK:n ekosysteemitilinpito on ensisijaisesti suunniteltu tarjoamaan kansallisen ja aluetason kokonaiskuvaa ekosysteemeistä ja ekosysteemi-palveluista, sidosryhmäprosessin havainnot nostavat esiin sen merkitystä myös valtion päätöksenteon ulkopuolella.

Ekosysteemitilinpitoraportin mukaan kansalliset ekosysteemitilit voivat tukea päätöksentekoa paitsi julkisessa hallinnossa myös yrityksissä, maakunnissa ja rahoitussektorilla, erityisesti esimerkiksi riskianalyyysien, strategisen suunnittelun tai maankäyttöön liittyvien investointien arviointien kautta. Raporttiin haastatellut sidosryhmät korostivat, että ekosysteemien muutosten ja ekosysteemi-palvelujen näkyväksi tekeminen konkreettisella ja vertailukelpoisella tavalla – sekä fyysisinä suureina että rahassa mitattuna – voi merkittävästi vahvistaa päätöksenteon tietopohjaa.

Raportissa suositellaan ekosysteemitilinpidon kehittämiseksi mandaattia, koordinaation ja resurssien vahvistamista sekä pilottihankkeiden käynnistämistä, joissa keskitytään konkreettisiin käyttäjien tarpeisiin. Tällaiset pilotit voisivat auttaa havainnollistamaan, miten ekosysteemitilit voivat käytännössä tukea päätöksentekoa.

Ekosysteemitilinpitoraporttia varten tehdyissä haastatteluissa todettiin, että **kansalliset ekosysteemitilit voivat tarjota yrityksille arvokasta vertailutietoa** esimerkiksi maankäyttöön liittyvissä investoinneissa, alueellisessa suunnittelussa, skenaarioanalyysissä ja luontoon liittyvien riskien hallinnassa. Samalla raportissa tunnustetaan, etteivät kansalliset tilit korvaa yrityskohtaisia arviointeja. Ne voivat kuitenkin tietyissä tilanteissa keventää analyysitaakkaa ja lisätä vertailukelpoisuutta toimiessaan jaettuna vertailutasona.

Luontotiedon kentässä toistuva teema on tarve määritelmien yhteensovittamiselle ja tiedon yhteen toimivuudelle organisaatioiden välillä. Yritykset keräävät jo nyt huomattavia määriä luontoon liittyvää tietoa johtamiseen, raportointiin ja sääntelyn noudattamiseen. Kansallisen ekosysteemitilinpidon ja yrityskäytäntöjen määritelmien, typologioiden ja indikaattorien yhteensovittaminen voisi parantaa tiedon käytettävyyttä kaikkien osapuolten näkökulmasta. Tilanteissa, joissa julkisilla ja yksityisillä toimijoilla on yhteisiä tiedontarpeita, voidaan myös löytää mahdollisuuksia kustannusten jakamiseen.

Ekosysteemitilinpitoraportin havainnot vahvistavat tämän raportin johtopäätöksiä: Suomen luonnon monimuotoisuutta koskevan tiedon ja tietopohjan vahvistaminen on keskeinen edellytys vaikuttavammille toimialojen tiekartoille ja yritystason toimille. Kansallisesti koordinoitu lähestymistapa luonto- ja ekosysteemitietoon – kattaen hallintamallit, priorisoinnin, yhteentoimivuuden ja käytettävyyden eri tasoilla ja eri toimijoiden välillä – tukisi suoraan yrityksiä luonnon monimuotoisuustoimien arviointi- ja raportointivaiheissa sekä täydentäisi toimialakohtaista ohjeistusta ja yritysten tukiratkaisuja.

6. Yhteenveto

Tässä raportissa on kuvattu, miltä yritysten luontoposiitivista toimintaa tukeva käytännöllinen toimintamalli voisi näyttää. Toimintamallin ytimessä korostuu vaiheittainen lähestymistapa luontotyöhön, jota tukevat luvussa 3 kuvatut viitekehykset. Koska luontokysymykset ovat monimutkaisia ja toisiinsa kytkeytyneitä, yritykset hyötyvät toimialakohtaisesta yhteistyöstä tiekarttojen kautta: ne auttavat saman toimialan toimijoita analysoimaan vaikutuksiaan, sopimaan yhteisistä tavoitteista ja toimista sekä sovittamaan kansainväliset viitekehykset ja parhaat käytännöt toimialan tarpeisiin.

Raporttia laatiessa korostui, että Suomen toimialakohtaista luonnon monimuotoisuuden tiekarttatyötä kannattaa laajentaa ja päivittää sekä kytkeä vahvemmin sekä vaiheittaiseen lähestymistapaan että kansalliseen luonnon monimuotoisuusstrategiaan. Kun tätä täydennetään osaamisen vahvistamisella ja paremmalla datainfrastruktuurilla, syntyy erinomainen mahdollisuus vauhdittaa yritysten työtä kohti luontoposiitivista tulevaisuutta. Näiden tekijöiden ollessa paikallaan toimialakohtaiset tiekartat voivat toimia keskeisenä mekanismina, joka kääntää kansainväliset sitoumukset ja EU-tason politiikat johdonmukaiseksi kansalliseksi ohjeistukseksi, mahdollistaen yrityksille varman toiminnan ja tehokkaan panoksen Suomen luontotavoitteisiin.

Lähteet

Andra AP-fonden (AP2) (2024). *Climate and nature report 2023: In accordance with the TCFD and TNFD recommendations*. Saatavilla: <https://ap2.se/wp-content/uploads/2024/04/TCFD-and-TNFD-report-2023.pdf> (Viitattu: 8.4.2026).

AP7 (2024). *Theme report: Deforestation and biodiversity*. Saatavilla: <https://www.ap7.se/app/uploads/2024/11/ap7-theme-report-deforestation-and-biodiversity.pdf> (Viitattu: 8.4.2026).

Business for Nature (2022). *Sector Actions Towards a Nature Positive Future*. Saatavilla: <https://www.businessfornature.org/sector-actions> (Viitattu: 8.4.2026).

Business for Nature (2023). *Nature Strategy Handbook: A practical guide for businesses* (Version 1, November 2023). Saatavilla: <https://nowfornature.org/wp-content/uploads/2023/11/Its-Now-for-Nature-Handbook-ENG.pdf> (Viitattu: 8.4.2026).

Business for Nature (2026). 'Sectoral pathways: mapping the route to a nature-positive economy'. Saatavilla: <https://www.businessfornature.org/news/sectoral-pathways-mapping-route-to-nature-positive-economy> (Viitattu: 9.4.2026).

RT (2023). Rakennusteollisuus RT. Rakennusalan biodiversiteettiekartta 2030. Saatavilla: [Rakennusalan biodiversiteettiekartta](#). (Viitattu: 8.4.2026).

Convention on Biological Diversity (CBD) (ei pvm.). *Indicators for the Kunming–Montreal Global Biodiversity Framework (GBF Indicators)*. Saatavilla: <https://www.gbif-indicators.org/> (Viitattu: 8.4.2026).

Euroopan komissio (2023). *Commission Delegated Regulation (EU) 2023/2772 of 31 July 2023 supplementing Directive 2013/34/EU as regards sustainability reporting standards*. Saatavilla: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_del/2023/2772/oj/eng (Viitattu: 8.4.2026).

IPBES (2019). *Global assessment report on biodiversity and ecosystem services of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services*. Bonn: IPBES Secretariat. Saatavilla: <https://www.ipbes.net/global-assessment> (Viitattu: 8.4.2026).

IPBES (2026). *Summary for Policymakers of the Methodological Assessment Report on the Impact and Dependence of Business on Biodiversity and Nature's Contributions to People*. Jones, M., Polasky, S., Rueda, X., Brooks, S., Carter Ingram, J., Egoh, B.N., von Hase, A., Kohsaka, R., Kulak, M., Leach, K., Loyola, R., Mandle, L., Rodriguez-Osuna, V., Schaafsma, M. and Sonter, L.J. (eds.). Bonn: IPBES secretariat. Saatavilla: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15369060> (Viitattu: 9.4.2026).

TEM (2024). Työ- ja elinkeinoministeriö. *Yhteenveto toimialojen vähähiilitiekartoista 2024*. Saatavilla: [Yhteenveto toimialojen vähähiilitiekartoista 2024](#) (Viitattu: 7.4.2026).

YM (2025). Ympäristöministeriö. *Yhteenveto toimialojen luonnon monimuotoisuustiekartoista 2024*. Saatavilla: [Yhteenveto toimialojen luonnon monimuotoisuustiekartoista](#) (Viitattu: 6.4.2026).

YM (ei pvm.). Ympäristöministeriö. *Vapaaehtoiset luonnonarvomarkkinat*. Saatavilla: [Vapaaehtoiset luonnonarvomarkkinat](#). (Viitattu 7.4.2026)

Nature Positive Initiative (2025). 'Nature Positive Initiative launches global piloting programme'. *Nature Positive*, 7 May. Saatavilla: <https://www.naturepositive.org/news/latest-news/pilot-launch/> (Viitattu: 8.4.2026).

Quarshie, A., Sääksjärvi, I.E., Hyytiäinen, K., Kosenius, A.-K., Onkila, T., Aalto, J., Boström, C., Häyrynen, S., Jarva, J., Koivula, M., Laine, I., Lehtikoinen, A., Pappila, M., Silfverberg, O., Wolff, L.-A. and Kotiaho, J.S. (2026). *Liiketoiminta vahvistamaan luonnon monimuotoisuutta – Hallitustenvälisen luontopaneelin (IPBES) arviointiraportin keskeiset viestit ja suosituksia kansallisen luontopolitiikan suunnitteluun ja päätöksentekoon*. Suomen Luontopaneelin julkaisuja 1/2026. Helsinki: Suomen Luontopaneeli. Saatavilla: <https://luontopaneeli.fi/wp-content/uploads/2026/02/suomen-luontopaneelin-julkaisuja-1-2026-liiketoiminta-vahvistamaan-luonnon-monimuotoisuutta.pdf> (Viitattu: 8.4.2026).

RT (2023). Rakennusteollisuus RT ry. Rakennusalan biodiversiteettitiekartta 2030. Saatavilla: [Luonnon monimuotoisuus – Rakennusteollisuus RT](#)

SBTN (2024a). *Corporate Manual: setting science-based targets for nature*. Saatavilla: <https://sciencebasedtargetsnetwork.org/companies/take-action/corporate-manual/> (Viitattu: 8.4.2026).

SBTN (2024b). *SBTN Validation Pilot Summary Report*. Saatavilla: <https://sciencebasedtargetsnetwork.org/wp-content/uploads/2024/09/Initial-Target-Validation-Pilot-Summary-Report-v1-1.pdf> (Viitattu: 8.4.2026).

Sitra (2024a). *Circular solutions for Nature - Handbook for businesses*. Saatavilla: [Circular solutions for nature](#) (Viitattu: 6.4.2026).

Sitra (2024b). 'Circular solutions tackle biodiversity loss and unlock business growth – see Europe's top 30 list'. Saatavilla: <https://www.sitra.fi/en/news/circular-solutions-tackle-biodiversity-loss-and-unlock-business-growth-see-europes-top-30-list/> (Viitattu: 8.4.2026).

Teknologiatoimintakeskus (2024). *Biodiversiteetti-etenemismalli*. Saatavilla: <https://teknologiatoimintakeskus.fi/wp-content/uploads/2024/07/Biodiversiteetti-etenemismalli.pdf> (Viitattu: 9.4.2026).

TNFD (2023a). *Recommendations of the Taskforce on Nature-related Financial Disclosures* (v1.0). Saatavilla: <https://tnfd.global/publication/recommendations-of-the-taskforce-on-nature-related-financial-disclosures/> (Viitattu: 8.4.2026).

TNFD (2023b). *Guidance on the identification and assessment of nature-related issues: the LEAP approach* (v1.1, October 2023). Saatavilla: <https://tnfd.global/publication/additional-guidance-on-assessment-of-nature-related-issues-the-leap-approach/> (Viitattu: 8.4.2026).

UNEP-WCMC (2026). *Nature Tools Compass*. UN Environment Programme World Conservation Monitoring Centre. Cambridge, UK.

UNEP (2022). YK:n ympäristöohjelma. *Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework*. Saatavilla: <https://www.unep.org/resources/kunming-montreal-global-biodiversity-framework> (Viitattu: 9.4.2026).

Jyväskylän yliopisto (2026). Yritysten luontojalanjäljen laskentaan avoin työkalu – vauhdittaa luontotyön käynnistämistä. Saatavilla: [Yritysten luontojalanjäljen laskentaan avoin työkalu – vauhdittaa luontotyön käynnistämistä | Jyväskylän yliopisto](#) (Viitattu: 8.4.2026).

Wallenius Wilhelmsen (2025). *Enhancing Maritime Biodiversity Considerations*. Saatavilla: [WW-TNFD Case_08.pdf](#) (Viitattu: 6.4.2026).

World Business Council for Sustainable Development (WBCSD) (2025). *Nature Action Portal*. Saatavilla: <https://www.wbcsd.org/nature-action-portal/> (Viitattu: 8.4.2026).

SITRA

SITRAN MUISTIO 25.6.2026

Sitran muistiot ovat tulevaisuustyömme taustaksi
tuotettuja sisältöjä.

ISBN 978-952-347-471-0 (PDF) www.sitra.fi

SITRA.FI

Itämerenkatu 11-13

PL 160

00181 Helsinki

P. +358 294 618 991

LinkedIn @Sitra